

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Saygılı ve sevgili Hocam.

Talip Apaydın
Ortaokul-Tarık

Haydi başınızı ağrıttın, hoşça
kaldın, ayrı ayrı salsınlar ve
denizleri, kumlar, güneş-

Fakir Baykurt

Mayhın

Bizleri
nancip e biniz. Baykurt
tutunur çıkarın. noladı oca da bürünce
küçüklere aydınlatır kollarını. Siler gibi or
11. Nisan saygınlara gineşle, yimlerin kütü
Ama herde 11. Nisan 11. Nisan 11. Nisan 11. Nisan

köy enstitüleri dünyasından hasan âli yücel'e mektuplar

Hazırlayan: Canan Yücel Eronat

köy enstitüleri dünyasından hasan âli yücel'e mektuplar

TÜRKİYE \$ BANKASI

Kültür Yayımları

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://arxiv.org>

4. basım

CANAN YÜCEL ERONAT
KÖY ENSTİTÜLERİ DÜNYASINDAN
HASAN ÂLİ YÜCEL'E MEKTUPLAR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
EMRE YALÇIN

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTMEN
ERKAN IRMAK

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM: NİSAN 2007, İSTANBUL

4. BASIM: ŞUBAT 2020, İSTANBUL

ISBN 978-9944-88-074-9

BASKI
AYHAN MATBAASI

MAHMUTBEY MAH. 2622. SOKAK NO:6/31 BAĞCILAR/İSTANBUL

TEL: (0212) 445 32 38 FAX: (0212) 445 05 63

Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar
dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin
alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL

Tel. (0212) 252 39 91

Faks (0212) 252 39 95

www.iskulttur.com.tr

Anı

*köy enstitüleri dünyasından
hasan âli yücel'e mektuplar*

Hazırlayan
Canan Yücel Eronat

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

GİRİŞ	3
-------------	---

MEKTUPLAR

Hasan Âli Yücel, 19. 2. 1956	7
Hasan Âli Yücel, (Tarihsiz)	9
Baha Soysal, 17. 9. 1946	11
Bekir Semerci / Veli Demiröz, 12. 10. 1947	12
Rauf İnan, 16. 10. 1947	14
Ramazan Vural, 29. 12. 1947	16
H. Hilmi Bayındır, 15-16. 1. 1948	19
M. Hayri İnci, 30. 10. 1948	21
Talip Apaydın, 29. 9. 1949	22
Mehmet Erkan, 18. 11. 1950	24
Kemal Alev, 27. 2. 1950	27
Enver Kantekin, 18. 4. 1954	29
Kemal Mızrakçı, 15. 6. 1954	31
Hasan Gülel, 18. 4. 1955	34
Cahit Ertem, 19. 4. 1955	35
Şinasi Tamer, 21. 4. 1955	38
Mehmet Emiralioğlu, 31. 12. 1956	39
Bahattin Fırtına, 26. 1. 1956	40
Hüsnü Tekin, 16. 4. 1956	42
Mehmet Özgürel, 5. 6. 1956	43
Talip Apaydın, 29. 1. 1957	45
Mehmet Başaran, 3. 12. 1957	46
Mehmet Başaran, 10. 6. 1958	48
Kadir Mert, 25. 9. 1958	49
Mehmet Başaran, 17. 12. 1958	51
Fakı Yürük, 7. 3. 1959	53

İbrahim Kuyumcu, 23. 4. 1959	55
Mehmet Erkan, 17. 1. 1960	57
Mehmet Özgüçlü, 26. 2. 1960	59
Azade Toydemir, 17. 4. 1960	62
Mustafa Şanlı, 23. 5. 1960	64
Mustafa Şanlı, 5. 6. 1960	66
Şükrü Tezcan, 14. 6. 1960	68
Enver Kartekin, 25. 6. 1960	70
Fakir Baykurt, 12. 8. 1960	72
Melih Esen Aslaner, 10. 9. 1960	75
Mustafa Şanlı, 19. 9. 1960	77
Salih Güngör, 14. 10. 1960	80
Nusret Tınaztepe, 18. 11. 1960	82
Mehmet Başaran, 31. 1. 1966	83
Remzi İnanc, 25. 3. 1959	85
Ant Yayınevi, 30. 4. 1960	87

TONGUÇ'TAN MEKTUPLAR 91

EKLER

Yaşam Öyküleri	107
Albüm	119

Giriş

Mektupları derlerken Köy Enstitüleri'nde yetişen yaratıcı, üretken, her çağında çağdaş; kendini ve çevresini yenileyen, benzeri az bulunur gençlerle, onlara bu ortamı sağlayan yüce eğitimciler belleğimde ve benliğimde canlandı. Bu ortam toprak altında gizli cevherleri enerji kaynaklarına dönüştürecek, yararlanılacak duruma getirecek insanın yetişeceği iklimdi.

Bu mektuplar Cumhuriyetimizin yüce anıtları Köy Enstitüleri'nde beyin ve beden gücüyle ulaşılan başarıyı yansıtıyor.

O gençler, temellerini attıkları, harcını karıp çatısını çatıktıkları bu cennet yuvalarda en doyulmaz mutluluğu yaşadılar.

Ezmeyen, kendini ezdirmeyen, göçmek zorunda kalmayan bu aydınlar bölünmeden, dağılmadan, dalaşmadan dostluk ve kardeşlikle; köylüsüyle, kentlisiyle ulusal bütünlüğümüzü koruyarak nelerin başarılabileceğini, nelere ulaşılabilceğini kanıtladılar. Evrensel kültür içinde temel değerlerimize sahip çıktılar.

Özgeçmişlerin hepsine ulaşamadı. Kitabın yeni baskılarında eksiklerin giderilebileceğini umuyor, Köy Enstitülü dostların ilgi ve yardımlarına güveniyorum.

CANAN YÜCEL ERONAT

Mektuplar

Öğr. Mes. Bektaşım

19. II. 1956 Ankara

17 Nisan'ı ve o arada beni unutmamış olduğunuz için size minnet ve şükranla duygulanmış bulunuyorum. Köy Enstitüleri, “Efendimiz Köylüyü” “Efendi Yapma” dileğinin eseridir. 1839’dan 1939’a kadar, yani Garplılaşma hareketinin başlamasından tam 100 yıl geçinceye dek aynı konu üstünde hayli zihin yorulmuş, hayli tedbire baş vurulmuştur. Fakat netice ile itiraz götürmez şekilde ortaya çıkmıştır ki, bu tedbirlerle 40.000 köyde yaşayan milyonlarca Türk çocuğunu okula ve öğretmene kavuşturmak için 40 bin sene beklemek lazımdır.

Mesele şudur: Köye köyden olmayanı yollayarak köylüyü öğretim ve eğitime kavuşturamadık. O halde köye köyden olanı, köy hayat şartları içinde yetiştirilip vermekten başka çare yoktur.

Bu pratik prensip: tamamen bizimdir. Taklit değildir. Türkçe buluştur, Benzersizdir. Çünkü millet sevgisi gibi bir kaynaktan ilhamını almıştır. Pratikdir. Pedagoji kitapları yazmaz. Klasik pedagoglar bilmez. Bilmezler ki; zirâ, bir terbiye nazariyesi değil, milli bir kalkınmanın temel prensibidir ve onun gerçekleşmesi, hayatileşmesi hamlesidir.

Köy Enstitüleri, her zamanki cinsten bir okul açma teşebbüsü olsaydı üstüne bu kadar kuvvetli bir dikkat ve ilgi çeker miydi? Daha birkaç ay önce Ankara’da açılan Öğretmen

Okulu'nu kim duymuştur. Böyle oluşunun sebebiyle Enstitülerin sosyal ve geniş ölçüde milli bir hareketin durağı oluşlarıdır. Siyasi dalgalar geçtikten sonra tekrar doğruya dönülecektir. Buna kesin olarak inanıyorum.

Size ve hepinize, memleket ve meslek hizmetlerine barınak olan, yüreğimin bütün sevgilerini yollar, başarı dilekleriyle gözlerini öperim.

Hasan - Âli Yücel

Aziz Kardeşim,

Yaşınızı iyi bilmediğim için “kardeşim” dedim. Belki “oğlum” demek daha yerinde olurdu. Hangisi olursa olsun, sizi tebrik ederim. İtiraf ve nedamet, insana vergi yüksek duyguların en kıymetlileridir. Aramak hakikata götürecek yolun yarısına gelmektir. Benim naçiz ve mütevazi hakikatımı böyle bulmuşsunuz.

Beni çocukken sevmemiş olmanızı pek tabii bulurum. Küçük yaşta bir yavrunun çibanını yarıp temizleyen bir hekim, ona sevimli gelebilir mi? Fenalık, olgunlaşmaya başlandığı halde can acıtan iyilikleri takdir edememektir. Halka hizmet için hayat verenler, çok kere ve pek çok yerlerde ve zamanlarda “Halk düşmanı” ilan edilmişlerdir. Bundan korkanlar, büyük ve tesirli hizmetlere namzet olamazlar.

Ben hiç bir zaman yürüdüğüm yoldan dönmedim ve kimseye “teslim” olmadım. Sevgilisinden, mahkeme kararıyla ayrılmaya mahkûm edilmiş bir koca durumundayım. Sevmemeliğime ve ilgilenmemeliğime kendi vicdanım karar vermediği için o sevgili her an ve hâlâ benimdir. Onu benden ve gönlümden kimse alıp koparamaz. Ben devlet adamlığı sıfatımı muhafaza ederek mücadele etmekteyim. Meydan nutku çekemem, mücadele ediyorum diye kimseye tecavüz edemem. Edep, benim sosyal içgüdümdür.

Köy Enstitüleri için söyledikleriniz, hakikatin ta kendisidir. Ne yapayım ki, onu yıkmaya önce benim siyaset arkadaşlarım ve ardçılarım başladılar. Mutlaka bu doğru yola tekrar dönülecektir. Hiç kimseye hınç beslemeyen ruhum, böyle söylüyor ve inanıyorum ki, doğru söylüyor.

Hürriyete doğru, size bu yolda hizmet ettiyse pek bahtiyar olurum. Sevgiler ve başarı dilekleriyle.

Hasan - Âli Yücel

* Yücel, bu mektubu Uzunköprü’de öğretmen Mehmet Özgürel’e yazmıştır.

17.9.1946

17.9.1946

İzmir Milletvekili Bay Hasan Âlî Yücel

Köy Enstitüleri aleyhinde çok sözler işitmişim. Bu kere Pazarören köy enstitüsünü tenkitçi bir gözle gezmek fırsatını buldum.

Göğsüm, iftihar ve gururla ayrılıyorum. Köylümüzü yalnız bu müesseselerin kalkındıracağına inandım ve fert olarak size minnetlerimi arz etmeye kendimi borçlu bildim.

Saygılarımın kabulünü rica ederim efendim.

17/9/946

Adalet Müfettişi

Baha Soysal

Bekir Semerci

Veli Demiröz

12.10.1947

12 Ekim 1947

Sayın büyüğümüz,

Size bundan evvel gelmiş, Yedek Subay Okulu'ndaki durumumuzu bildirmiştik. Şimdi imtihanlarımız neticelendi. Çifteler'de iftiraya uğrayan arkadaşlardan Muhabere Bl.den Bekir Semerci, Levazım Bl.den Veli Demiröz, Nakliyeden Mustafa Ünel, Top Taburundan İhsan Gürenç, Hüseyin Elmasyapar, Piyadeden Turan Aydoğan, Talip Apaydın kasten 3-4 dersten (sınıf arkadaşları arasında en iyi tanınmalarına rağmen) sözlüye bırakılmışlardır. Bu ders bu cumartesi sona erecektir. Bu arkadaşları çavuş çıkarmak için uğraşılıp gereken tedbirler alınmaktadır.

Bizim sizden başka uğrayacak ve derdimizi anlatacak kimsemiz yoktur. Durumumuz bizden sonra gelecek 15-20 bin enstitülü arkadaşın yüzüne daima bir yüz karası olarak vurulacak ve çok kötü bir örnek olacağız. Belki de bizden sonra çok kurbanlar çıkacak.

.....

Neticeyi çok kötü görüyoruz. Bu hususta yardımınızı esirgememenizi derin saygılarımızla dileriz.

Evlatlarımızdan

Bekir Semerci

Veli Demiröz

Not: Genel Kurmay İkinci Başkanı Muzaffer Tuğsavul, okul komutanına ‘Bu hususta tanzim edeceğiniz listeyi imza-ya hazırım’ dediğini ve neticelenmek üzere olduğunu duy-duk...

Ankara, 16.X.1947

Sayın Hocam!

Dün emrettiğiniz notu aşağıda sunuyorum. Ellerinizi öperim.

Rauf İnan

1940 yılı sonbaharında hatırladığıma göre, enstitüye öğrenci alınırken Kırşehir köylerinden Asiye Özdemir adında bir kız, köy okulu diplomasıyla müracaat etti. O yıllarda enstitünün öğrenci aldığı iller; Konya, Afyon, Kütahya, Eskişehir ve Ankara idi. Kırşehir Enstitüsü'nün öğrenci aldığı bölgeye girmediğinden bu kız alınmadı. Fakir ve kimsesiz olduğunu; halı, kilim dokumasını bildiğini söyleyerek, dışarıda kalmamak için enstitüde boğaz tokluğuna çalışması ve kabulü için rica etti. O aylarda enstitüde halı dokuma tezgahları yapılmıştı; etraftaki köylerden Isparta ve Demirci'den halıcılık ustası aranmış bulunamamıştı. Kızın halı dokumadaki beceriği denendi. Hakikaten iyi dokuyabildiği arkadaşlarca görülerek enstitüye hademe kadrosu ile alındı. Enstitünün ilk sınıflarının ve küçük öğrencilerinin bulunduğu Mahmudiye köyünde kız öğrencilere halıcık gösterdi ve öğretti.

1942 yılında Ekonomi Bakanlığı'ndan ve valilikten enstitüye kamçılı dokuma tezgahları geldi. Kız öğrenciler halı dokumayı artık öğrendiklerinden, halı yerine bez dokumaya

önem verildi. Dışardan usta tutuldu, öğretmen arandı. Artık Asiye'ye lüzum kalmadığı için 1942 yılının son aylarında -hatırladığıma göre- işine son verildi. Enstitüde iki yıla yakın bir zaman kaldı, saf bir köylü kızı olarak. Uzun boylu dedikodu konusu haline gelen Hamidiye'deki araştırma, 1943 yılının son aylarındadır ve Asiye'nin ayrılışından hemen hemen bir yıl sonradır.

Asiye ne fikirce, ne de ifadece o yıllarda bir propaganda yapacak kudrette gelişmiş bir insan değildi. Çekingen, sıkılgan, utangaç bir köylü kızı idi. Bu benim müşahadem olduğu gibi onu yakından tanıyan muavin, eğitim başları, ziraat başları arkadaşlarımla ve kız öğrencilerle, o sebeple de -onlara halı dokumayı öğreten- Asiye ile en fazla ilgilenen, teması olan öğretmen Şükriye Ersel'in, Hatice Sökmen'in de görüş ve kanaatları olduğunu sanırım.

29-12-947

Gedikler Köyü

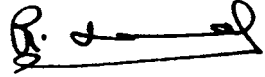
Sayın Bakanım
Hasan-Âli Yücel,

Mektubumu okumaya başladığınız zaman kim olduğumu bilmezsiniz. İlk evvel adrese bakarsanız şahsen tanımasanız bile size çok yakın bir kimse olduğumu hatırlarsınız. Bakanlığınız zamanında sizi bir türlü ziyaret etmek fırsatı elime geçmedi. Bunca zamandır içim içimi yiyen bir dert varsa o da siz büyüğümü ziyaret edememektir. Tebliğler dergisinde yeni bakan Şemsettin Sirer’le aranızda yapılan devr teslim edildiğini bildiren yazınızı okudum. Bir hayli düşündüm, demek bakanımızı kaybediyoruz, dedim. Diğer dergiler arasından ayırarak hatıra defterimin içine koydum. Ara sıra çıkarır okur gözlerim yaşarırdı. Bakanlıktan ayrıldığınız tarihten beri hiç neşem yerinde değildir. Kendisini çok doğru gören Kenan Öner [...] ile mahkemeye düştüğünüz zamandan beri, Ulus gazetesini takip ediyorum. Gazetede isminiz geçer geçmez heyecanla okur, son fikirleri malumat edinirdim. 8-10 gün kadar bucağımız Banaz’dan gazete gelmedi. Vaziyet ne oldu diye merak içinde idim. Halen öğretmenlik yapmakta olduğum Gedikler köyüne yakın Öksüz köyü bulunuyordu. Bu köye bu-

caktan başka köylere yol geçer. Susuz köyü başöğretmeni Halil Yaşar, Öksüz köyü başöğretmenine, Yücel intihar etmiş, demiş. Ertesi gün Öksüz köy öğretmeni Halil, Gedikler köyüne benim yanıma geldi. Keyfiyeti duyduğu gibi anlattı. O anda anlımdan vurulmuş gibi hazin hazin düşündüm. Bu işin yalan olmasını istedim. Öksüz köyü öğretmenine söyleyen Susuz köyü öğretmeni Halil Yaşar'a kalben darıldım. Doğru olsa bile hemen insan böyle acı haberleri getirir mi, dedim ve o arkadaşına şiddetle darıldım. O gün ailem Alime ile hiç konuşmadım. Ailem konuşmadığının sebebini biliyordu, ne yapsın oda şaşkın şaşkın sükût ediyor, içinden kalbinin ızdırabını çekiyordu. Acı acı bana bakarak uydurmadır, iyice son haberi almadıkça gayırmayalım diyordu. 20.12.947 tarihinde 7. Bölge gezici başöğretmeninin babası Ali Cengiz yalan olduğunu ve fesatların uydurması olduğunu söyledi. Sık sık vaziyeti sordum, yemin etti inandım. Hakikati de sonradan öğrendiğime göre büsbütün yalan olduğunu öğrendim. Bu iyi haber 20 Aralık ayında çıkmıştı, intihar işi de 17 Aralık'ta çıktı. Üç gün ızdıraplar içinde hem ailem hem ben yandık yakıldık. 30.12.947 tarihinde öğrencilere çok neşeli dersler verdim. Ailem de soruyor bugün çok neşelisin diye, ben de cevap verdim, bakanımızın işi yalan olduğu için dedim, o da çok sevindi. Bu sene okullar tatil olunca ilk fırsatta sizi ziyaret edeceğim. Bakanlıktan ayrılmakla sizi unutmuş değiliz. Eğer seçim Türkiye'de her şehirin çıkaracağı nüfusa göre olmasa da, herkes hangi şehir insanı olursa olsun rey verebilse. Değil 40 bin rey almak yarım milyon rey alırsınız. Türkiye'de 20 bin öğretmen ve eğitmen vardır. Her öğretmenin beş nüfusu olduğunu hesap edersek yüz bin rey alırsınız. Öğretmen ve eğitmenin bir köyde on tane akrabası olduğunu hesap edersek bir milyon rey almış olursunuz. Bizlere çok iyi güvenin. Nasıl yetiştirdiyseniz mukabilini görürsünüz. Elimizden geldiği kadar sizi

yükseltmeyi hiçbir gün hatırdan çıkarmayız. Yetiştirdiğiniz gençler sizi çok yakından takip edecektir. Burada mektubuma son verir, ellerinizden sıkarım. Bütün aile halkına gıyaben ailem ve ben selamlar yollarım. Sayın Hakkı Tonguç'a da selamımı yollarım.

Gedikler Köyü Eğitmeni
Ramazan Vural
Uşak/ Banaz

Saygılı ve sevgili Hocam

Kitapları aldım. Teşekkür ederim. Cevabı geciktirdiğim için affınızı yalvarırım. Eseriniz; makûl bir Kemalist için, şahsınızdan çok inkılâp eserlerimizin kötü niyetli bir hücumu karşı savunmasıdır, yüksek milli duygularımızı istismar etmekte bulunan ‘Dégénérer’ ruhların halk vicdanı yahut ‘Ef-kârı Umumiye’ dediğimiz ulusal vicdan önüne teşhirdir.

Fakat (acizane düşünceme göre), cemiyetin eski yaşayan tesirinden vicdanını, aklî gelişmesinin çok azlığından ötürü, kurtaramamış yahut inkılâp hamleleri ile eskiyi izale eden geniş ve kudretli eğitim ve öğretimi beraber yürütülmemiş milletlere mukadder olan makûl ulusal=halkçı vicdanın teşekkülsüzlüğüdür ki; inkılâbın baltalanması ve yüksek milli duyguların bu istismarı karşısında çakan makûl bir münevver şimşegi olmamış, ‘Dégénérer’lerin başına bir yıldırım düşmemiştir. Atamızın inandığı saygılı şahsiyetlerimiz kara hücumu uğramış, en yüksek saygılı olan ilim ocakları hakaret ve tecavüz görmüş, ulusal=halkçı bir vicdan ‘şerare’ olsun göstermemiştir. Hep geç bırakılmış bir öğretim ve eğitim zayıflığının daha kötülere varılacağını gösteren acı sonuçları...

Kitap bedelini bugün yolladım. Tekrar teşekkür ederim.
Sonsuz saygılarımı sunar ellerinizden öperim.

15,16-I-1948

*Adres: İlk öğretmen H. Hilmi Bayındır
Aydın*

H. H. Bayındır

M. Hayri İnci

30.10.1948

30.X.1948

Sayın Milletvekilim,

30.X.1948 Cumartesi günü saat 13.20’de Ankara sineması önünden geçiyorken, bana dikkatle baktığının sonunda farkına vardım. İki yıldır görmediğim için olacak ki tanıyamadım. Şüphemi gidermek için polise sordum. Sizin olduğunuzu öğrenince üzüldüm. Dalgın olarak size karşı saygı selâmı vermemiş olabilirim. Bunun için kusurumun affını arzla ellerinizden öperim. Üstün saygılarımla.

Yozgat-Saray köyü eski başöğretmeni ve enstitü mezunu
Halen Yüksek Köy Enstitüsü bakiyelerinden
Teknik Öğretmen Okulu öğrencisi
3-C, No:716

M. Hayri İnci

Hürmetkâr büyüüm

29.IX.949

Ankara

Ayaş'tan yaptığım kısa muhabereden bu yana hayli zaman geçti. Size tekrar yazmak için hep bekledim. İşte şimdi o gün geldi, askerliğim bitti. Derin saygımı bir daha iletmek istedim. Zaman bütün kötülükleri siliyor. Hiç sebepsiz sıkıntılar çektim. Çok mağdur oldum. Ama o da geçti işte. Arkadaşlarımla birçokları da bitirdiler, müjde edebilirim.

Şahsınıza saygım sonsuzdur. Ve benim gibi pek çoklarını gördüm. Nasıl olmasın ki, şöylece sizin eserinizim. Her köyde beyaz beyaz duvarları ile elinizi gördüm. Her yerde varsınız, gerçeksiniz. Şiirlerimin her mısraında hisseniz var. Her şeyim sizin. Bir gün bunları yazmaz mıyım! Yazmazsam ölü-rüm.

Yazılarınızı, eserlerinizi hemen hepsini okudum sanıyorum. Üstelik tanıyanlardan çok dinledim. Hasanoğlu'da azıcık konuşmak da nasip oldu. Sizi anladığımı söyleyebilirim. Derin hayranlık, ifade edilmez saygı duyuyorum, minnet duyuyorum. Can kamptan arkadaşımıdır. Ondan da çok şeyler öğrendim, çok konuştuk. Şimdi izini kaybettim. Gene Londra'da mı?

Kızılay'daki evinizi unuttum. (Can'la bir defa gitmiştik.) Meclisten arasam bulabilir miyim? Elinizi öpmek nasip ol-

mayacak mı? Bunu candan istiyorum. Konuşmanıza çok ihtiyacım var. Susadım. Bozkırın ortasında senelerdir tek başıma, her türlü yokluklar içinde iyiye, yükseğe susadım. Artık çalışacağım. Kıyasıya okuyacağım. İçimde derin istek var.

Memuriyet için bakanlığa henüz müracaat etmedim. Bakalım nereye verecekler. Çalışamayacağım bir yere yollarlarsa üzüleceğim. Yeter derecede kitabım yok, görevim kitap bulabileceğim yerlere yakın olsa çok memnun olacağım, bakalım iş nereye varacak.

Bundan sonra size her vakit yazmak istiyorum. Saygımı tekrar tekrar ifade etmek istiyorum. İçimden geliyor. Memleket, memleket insanına, bozkıra karşı derin şekilde duyguluyum. Çok şeyler yazacağım efendim. Hep aklımı kullanarak yazacağım. Bazen sizden de kitapla, yazıyla yardım rica etmek cüretini göstereceğim. Beni affedin.

Bu seferlik fazla vaktinizi almak istemiyorum. Hürmetle ellerinizi öperim. Tanrıdan size iyi sıhhatler ve uzun ömürler diliyorum.

Talip Apaydın

18/II/1950

Sayın Büyüğüm;

Bu mektubumu yazmaya karar verinceye kadar üç dört gece uyuyamadım. Çünkü size bütün kalbimi açabilmek ve içten gelen duygularımı duyurabilmek, bu aciz halimle kolay olmayacağını daha önceden kestirebiliyordum.

Bir köylü çocuğuyum. İlkokulu kendi köyümde bitirdim; sonra Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ne kabul olunarak, enstitünün ilk mezunları arasında diploma alarak kendi köyümde öğretmen atandım. Ve bir yıl köyümde ödev yaptıktan sonra Beşikdüzü Köy Enstitüsü stajyer öğretmenliğine atanarak bir sene de bu ödevde bulundum. Beşikdüzü'den Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü giriş imtihanlarına girerek muvaffak oldum ve iki sene okuyarak bu yıl mezun olarak Karaköse Ortaokulu beden eğitimi öğretmenliğine atandım. Aynı zamanda müdür yardımcılığı yapmaktayım. Bütün bunları saymamdan maksadım; geçiminden aciz bir köylü çocuğu olan ben ilkokulu bitirdikten sonra okumama imkân olmadığını köyümün 20 km. Rize'ye uzak oluşundan ve benim gibi ilkokulu bitiren yüzlerce arkadaşımın bugün işsiz, güçsüz bir durumda bulunduklarından anlıyorum.

Bütün bu durumumu Köy Enstitüleri'nin açılışlarına borçluyum. Ben ve benim gibi binlerce arkadaşımın bu mües-

seseleri kurmak için bütün hayatı pahasına ve varlığını ortaya koyarak çalışan sizlerin -haydi işin içinde olmayanlar neyse; esâs bu nimetten faydalananlardan bazılarının- memleket ve millet hesabına fena bir iş yaptığınızı propaganda yapanlara bu yersiz sızıntılarını, dar görüşlerinden ötürü yaptıklarını, hakikatleri ortaya koyarak inandıracak kadar ne iyi söz söylemek ve ne de yazma kabiliyetim olmadığından ancak içinden kendi kendimi kemiriyorum...

Sayın büyüğüm; cemiyet yavaş yavaş bu zehirleyici propagandalardan kendini kurtaracak ve sizin biz köylü çocukları için haksız olarak uğradığınız bu saldırıların yersiz olduğuna inanacak ve yaptığınız bu büyük iş karşılığını manevi olarak ödeyecektir.. Daha dün sizi yerlerin dibine sokmaya dili varanların, bugün sizi göklere çıkardığını görünce içten sevinez evvelki dar görüşlerini yüzüne vurmuyor yalnız; hak bir gün tecelli eder diyerek mukabele ediyorum.

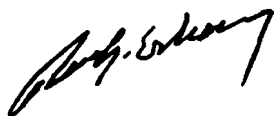
1948 yazında Rize'den İstanbul'a seyahat ettiğim Cumhuriyet vapurunun ikinci mevki oturma salonunda altı gün yolculuk müddetince hep sizin münakaşanız oldu. 35-40 kişilik bir mecliste benden başka tek taraftarınız yoktu. Ben Köy Enstitüsü mezunu olduğumu dahi söyleyemedim bir kenara çekilip çok kere ağladığım oldu. Hele o kamarotların sizin gibi Türkiye'mizin kutsal bir varlığına dil uzatmasına dayanamıyordum...

Fakat aradan çok geçmedi; bir seneye yakın bir zaman sonra 1949 yazında bir tesadüf sizinle seyahat ettiğimiz Giresun vapurunda tamamen aksini gördüm. 100-120 kişilik bir salonda sizin aleyhinize kaç kişi konuşsa; bir tek kamara şefi. Bu birler bir yekün tutmaz. Aradan çok geçmez bunların kökü kuruyacaktır. Vapurda sizin yanınıza gelip elinizi öpmeyi çok arzuladım. Fakat bir türlü cesaret edemedim. Hatta bir aralık üst salonda size epey yaklaştım. Her hal sizinde dikkatinizi çekmiş olacağım ki dikkatli baktınız, yanınıza gelmek için yanaştığım halde yarı yoldan geri döndüm.

Bütün bu yazdıklarımla size her gün düşündüklerimden
bir parça anlatabildimse ne mutlu bana.

Bu kadarla son vererek siz büyüğümün ellerinden öperim.

Mehmet Erkan
Ortaokul Beden Eğitim Öğ.
Karaköse

27-2-950

Muhterem Hasan-Âli Bey

Küre'deyim. Ulus gazetesi geldi, okudum. Falih Rıfkı Bey'in yazısını son kısımlarına doğru göz yaşlarımı tutamadım, ağladım. Hey gidi gençlik hey!

Gençtim, kendi namıma üzüldüm. Falih Rıfkı Bey gibi rejimin birinci sınıf şahsiyetlerinden birinin zaman ve politika icapları sustuğunu öğrenince teessürüm son haddini buldu. Mektup bu teessürden doğdu.

O makale mahdud günlerde yazılmalıydı.

Muhterem beyefendi sakın üzölmeyin. Politika ve idare sahasına müntesip büyük şahsiyetler her türlü isnatlardan kurtulamazlar. Ancak hakikat de gizlenemez. Zaman halde daima kısırdır... Büyük adamlar istikbale hitap ederler. Halin tekâmöl halinde bulunan kafaları mükemmeli idrakten acizdirler. Eserleriniz en olgun meyvelerini vermektedirler. Şimdiden şahsiyetiniz istikbaldeki yüksek mevkini almış bulunmaktadır.

Sizi İzmir Lisesi'nde, bilahare Ankara Hukuk Faköltesi'nde tanıdım. Memleket hakiki eğitim bakanına kavuştu dedim. Kıymet hükmünde aldanmadım. İcraatınız bunu gösterdi. Eğer bugün bir eğitim davası varsa sizin eserinizdir. Siz onunla ebedileşeceksiniz.

Arkadaşlar arasında muhterem Sirer ve Banguoğlu'nu

beğenenlere onların da sizin eseriniz olduğunu söylüyorum. Onları meydana çıkaran meclise getiren siz değil misiniz?

Büyük ve radikal işlerin hataları da büyüktür, gayrı memnunları da çoktur. Yeter ki kıymet ve nakiseler muhasebesinde evvelki sonrakine nispet edildikte lehe bir vaziyet hasıl olsun.

Eserlerinizdeki 'lehe' kısım Türk maarifinin temel direkleridir. Müsterih olun. Sizi bu mahiyetle idrak eden milyonlarca genç var. İnanın. Hiçbir şey yapmasaydınız bile Ankara Üniversitesi, Hukuk Lügati, Klasikler, Enstitüler; orta tahsil ve liseye olan akımı sanat okullarına çevirmeniz sizi kıymetlendirmek için kafidirler.

1000 nüfuslu soğuk Küre kasabasında 1000 metrede yazılan bu satırların hakikatin tam ifadesi olduğuna yazı sahibi inanıyor, ekseriyetin böyle düşündüğüne kâni. Şuurlu gençlik sizlere sıhhat ve uzun ömürler diler. Hürmetle ellerinizden öperim...

Bir imzalı bir resim veya bir broşür lütfeder misiniz?
En kıymetli hazine olarak saklayacağım.

*Kemal Alev
Hakim
Küre/ Kastamonu*

Kemal Alev

18 Nisan 1954

Sayın
Hasan-Alî Yücel
Kıymetli Hocamız

Bana bu seneki 17 Nisan yıldönümü sevinçli olduğu kadar da hüzünlü bir tesirle geldi... Bu iki taraflı tesirin biri 17 Nisan'ların 14 yıla ulaşmasından diğeri de yine 17 Nisan'ların bu sene hükümet emri olarak sona erdirilmesinden, yani Köy Enstitüleri'nin tarihe karıştırılmış olmasından ileri geliyordu. Bugün Cumhuriyet gazetesinde '*Dün Bir Bayram Günü İdi*' yazınızı okuyunca hem bu müesseselerde feragatle çalıştığımız günlerin heyecanını tekrar tatmak, hem de verdiğiniz müspet rakkamların kuvvetini görmek suretiyle teselli buldum.

Tam on sene bu müesseselerde gençliğimizi, ömrümüzü, sıhhatimizi ve daha nelerimizi harcadık. En sonunda da hepimiz en şerefsiz 'memleket düşmanlığı' iftirasıyla damgalanmak tehlikelerine maruz bırakıldık. Netice ne oldu? Başta size karşı yöneltilen kötümser ruhların hamleleri en selâhiyetli adalet mercilerinin kararıyla akim kaldı. Bu dâvada emeği geçenleri zamanının idareleri yerden yere çalmağa çalıştılar. Aziller, nakiller, sürgünler, vekâlet emirleri, idam tehditleri... Hep bunlar kötülüğün, gerginliğin, yobazlığın iyiliğe, ileri fikre, aydınlığa mağlup olmasıyla neticelendi. Fakat Cumhu-

riyet Türkiye'sinde inkilâp tarihimize için 'çok ayıp' bir hatıra olarak kaldı.

Sizin 7 sene 7 ay 7 günlük bakanlığınız bu milletin maarif hayatında 70 yılda yapılamayacak hamlelerin yapıldığı ve geliştiği devirdir. Her fâni büyüğün hayatında görüldüğü gibi sizin kıymetiniz de ancak siz, bakanlıktan çekildikten sonra anlaşıldı ve anlaşılmaktadır. Yeriniz hâlâ doldurulamadı ve doldurulamayacaktır.

Demokrasinin gerçekleşmesi sırasında geri fikirleri, dini ele alarak iş başına geçmek isteyen irtica heyulası köylerde karşısında, Cumhuriyet'in yegâne bekçisi olarak sizin 7 sene, 7 ay, 7 günlük bakanlığınız sırasında Köy Enstitüleri'nde yetişen Türk gençlerini bulmasaydı tarihin seyri kim bilir nasıl olurdu.

Türk irfanına yaptığınız hizmetleri burada saymayacağım. Fakat bunlar arasında bilhassa enstitülerin zamanınızda başlayan inkişafını minnetle anmak her vatansever için bir borçtur.

O günlerin heyecanını tekrar yaşarken size sonsuz hürmetlerimi sunarım azizim, büyüğüm.

*Soğanağa Mahallesi Ab-ı Hayat Sokak No. 1 Kat 2
İstanbul-Beyazıt*

*İ.T.Ü. Makina Fakültesi
Sekreteri
Enver Kartekin*

**Milli Eğitim Bakanlığı'na
Ankara**

Biz köy enstitüsü mezunu öğretmenleri de, birincisini tamamlayan ikinci bir intibak kanunu ile karşı karşıya bulunuyoruz. Malum zümreden olan öğretmenlerin, bilinen sebepler yüzünden kayıp olmuş haklarını ekseriyetle meydana çıkaran, son defa meclisçe yapılan intibak kanunu olmuştur. Bizler de, bu kanunun bahsettiği bütün haklarından istifade ettirileceğimizi çok ümit etmiş ve hükümetimizden bunu bilhassa beklemiştik. Sonunda gördük ki, maalesef akıllara ve hayallere bile gelmedik. Tamamiyle hayal sükûtuna uğradık. Acaba bu unutuluşumuzun sebebi ne idi diye kendi kendimize sormuştuk da cevap olarak, herkes gibi ses çıkartıp hükümeti zorlamadığımız için saflığımızdan ileri gelen bir sebep olarak manalandırmış olduk.

Bizler asırlar süren saltanat idaresinin ihmali olan köylerde her çeşit mahrumiyetlere rağmen azimle çalışıyoruz ve memlekete faydalı olmak için büyük gayretler gösteriyoruz. Hükümetlerimizi, diğer zümreden olan öğretmenlerin yaptıkları gibi, daimi olarak köylerden şehirlere ve kasabalara kaymak isteyen bir öğretmen davasının endişesi ile karşı karşıya bırakmadık. Milli dâvamız olan ilk öğretimi gerçekleştirmek pahasına her çeşit engellere mukavemet gösterip köylerin, yazı ve sözlerle dahi anlatılması zor olan mahru-

miyetlerini ve kahrını çekmeğe mukabil olmak üzere hükümetimizin bizlere, hakkımız olarak ayrıca bir para daha vermesi beklenirken gene maalesef şehirlerin keyfini süren ve köylerde çalışmak istemeyen diğer öğretmenlere tanınan haklar bile reva görülüyor. Acaba onların imtiyazlı sayılışlarının sebebi nedir? Bizlere, köylü çocukları olup Köy Enstitüleri'nin yetiştirdiği ikinci kalite bir öğretmen nazarıyla bakıldığı için mi, bu haksızlıklara kurban gideriliyoruz. Eğer hakikatte meydanda böyle bir durum mevcut olsaydı, çalışma tarzlarımızı halen hükümleri esasına göre uygulamakta olduğumu '4274' numaralı kanunla, bizler hayatımıza ve istikbalimize mal olacağı, ihtimalleri ile dolu olan büyük memleket meselesini halletmekte önemli bir unsur sayılmazdık.

Köy Enstitüleri'nin öğretmen vermeğe başlaması on iki yıl olmuştur. İlk mezunların '20' asli maaşla vazifeye başladığını düşünürsek, on iki yıllık hizmet süresi sonu olan bu günkü maaşı aslisi '40' lira olmuş olacaktı. Halbu ise bugün en kıdemlimizin almakta olduğu en çok para '25' liradır. Aradaki farkı hesap etmeğe lüzum yok diyecek kadar büyük kayıplar ve haksızlıklar karşısındayız. Bizlerin o büyük harp buhranı yıllarında ücretimiz sadece '20' lira olup, elimize '17' lira para geçiyordu. En küçük memur olan hademelerin dahi ücret olarak almadıkları bu kadar bir parayı, işte biz öğretmenler alıyor ve adı ile idare ediyorduk. Bu ne demektir. Bizim nasıl olsa hayatımız çok ucuza harcanmıştır. Hiç olmayanda çocuklarımız bari düşünölsün de dileğimizin yerine gelmesine, bir memleket, hak ve adalet borcu olarak hizmet edilmiş olunsun.

Netice olarak dileğimiz şudur ki, Köy Enstitüleri'nin, öğretmen mezun vermeğe başladığı on iki yıldan beri, görevlerimize ücret yerine '20' lira asli maaş üzerinden başladığımızın hesaplanmasını ve her üç senede bir başarı derecesi ve hizmet süresine göre, bugünkü maaş derecemizin hakiki seviyesine gelmesi için, Köy Enstitüsü mezunu öğret-

menlerin maaş durumunu düzenleyecek olan yeni bir intibak kanunu ile, yıllardan beri ümitle aradığımız bu haktan bir an evvel faydalandırılmamızı saygılarımla arz ederim.

15.VI.1954

A D R E S:
Kemal Mızrakçı
Türkelli Köyü Okulu Başöğretmeni
Görele

Antalya

Sevgili Büyüğümüz

Bizleri yine, her zaman olduğu gibi mahcup ettiniz. Bayramlarda büyüklerin bayramını küçükler kutlardı. Halbuki önce siz büyüğümüz biz küçüklerin bayramını kutladınız. Sizler gibi bizler de 17 Nisan bayramımızı şimdilik içimizden kutladık. Ama ileride 17 Nisan'ın tekrar milletçe kutlanacak bayramlardan olacağına inanıyoruz. Sizleri her zaman görmeyi de çok isterdik. Bu maksatla inşallah yazın İstanbul'a geleceğiz. Bizleri şahsen görünce daha iyi hatırlayacak ve geçmişin heyecanlı anlarını sizlere tekrar hatırlatacağımızı sanıyoruz.

Şimdilik bu kadarcıkla mektubuma son verirken en derin sevgi, saygı ve hürmetlerimle bayramınızı kutlular, ellerinizden öperim.

*Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarından
Antalya Milli Eğ. Md.de Gezici Başöğ.
Hasan Gülel*

19.4.1955

Cahit Ertem
M. Okulu Başöğretmeni
Şaphane-KÜTAHYA

19.4.1955

Muhterem (eski) Bekanımız .

İlkönce, bizlerin de malı olan (ONYEDİ NİSAN) bayramınızın kutlu olmasını diler, en derin hürmetlerimle ellerinizden öperim.

Bağlı bulunduğumuz kazanın ortaokulunun Türkçe öğretmeni, 1954 ONYEDİ NİSAN'ı dolayısıyla çıkan yazınızı tavsiye etmişti. Nasip olmadı. Bu yılki yazınızı okudum. Ondan sonra da içime bir cesaret geldi. Bir mektup yazayım hem bayramınızı kutlayayım, hem de biraz kendimi methedeyim, dedim.

Biliyorum, bu yaptığım pek doğru bir şey değil. Fakat yaptığım ve yapamadığım işlerin üzerimde bıraktığı bilhassa vicdanî yorgunluktan bir parça olsun kurtulabileceğimi ümit ediyorum.

1945'te Yüksek Köy Enstitüsü'nün maden işleri şubesinden mezun oldum. Enstitü öğretmenliği, askerlik ve gezici başöğretmenlik görevinden sonra iki yıldır da ilkokulda çalışıyorum.

Geçen yıl müfettişimizin kitaplığından, 10-15 meslek kitabını emaneten aldım. Okumaya pek fırsat bulamadığımı

gören müfettişimiz ‘Şu kitapları getir, senin işin hep kazma kürekle’ diye kitapları benden geri istedi durdu. Aynı müfettiş (gezici iken birlikte epeyi dolaşmıştı) sadece ihtiyaçlarımızı karşılaması için kurduğumuz işliğı maksadın dışına çıkıyor diye tenkit etti. Halihazır duruma bakılırsa, bütün yolculmamıza rağmen okulumuz pek de süslü değil. Öğretimden alınan randıman da şöyle böyle. İşte bazı sahalarda bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Fakat durumun karşısına geçtiğimiz zaman bazen de kendimizi teselli edemeyecek kadar zayıflıyoruz. Bizim yerimize (benim yerime) başka bir öğretmen (klasik bir öğretmen) daha güzel hesap ve tarih öğretirdi, diyorum. Bazen de belki zamanla hesap ve tarih öğretmesini de öğreniriz diyor ve çalışmaya devam ediyoruz.

Mektubumu buraya kadar okumuşsanız belki kalanını da okursunuz diye devam edeceğim.

Yapılan işler ise hep maddi. Ve şunlar:

- Koridora bitişik bir dersane duvarını kaldırarak (10 m. boyunda dolma duvar) okulun üst katında bir salon meydana getirdim. İzinsiz işe başladım. Amirlerimin anlayışlılığı sayesinde gerekli (onay) sonradan, yıkıldıktan sonra geldi.

- Her sınıfa 400 X 100 cm. ölçüsünde alçı üzerine yağlı boya olmak üzere sabit yazı tahtası yaptım.

- Okulun bahçesine iki musluklu bir çeşme yaptım.

Faal bir belediyemiz var. Reisimizi ikna ettim. Okulumuzun hemen yanına iki tane modern öğretmen evi yaptır-dım. Planını elimizden geldiği kadar kendimiz çizdik.

Okulumuzun tretuvarı için tahsisat temin ederek sene başında işi ikmal ettirdim.

- Vilayetimizde çıkan vilayet gazetesinin hususi muhabirliğini yapıp nahiyemiz ve civarındaki olayları aksettirmeye çalışıyorum.

- Nahiyemizde birisine ait olan sinema makinasını işletme külfetine katlanmak suretiyle 15 kültür filmini çocuklarımıza ve halka gösterdim. Filmin az olması, filmin muntazam gönderilmeyişinden ileri geldi.

- Tarım faaliyetini gösteremedim. Okul bahçesini güç halle çitlendirdik. İlerde inşallah ümit ediyorum bir şeyler.

- Okulumuz 240 öğrenci ve 5 öğretmenli. Önümüzdeki ders yılı sınıf okutmamaya çalışacağım. Çünkü yapılması gereken pek çok iş var. Bir tane okuma odamız var. Daha cazip hale konacak. Biraz daha zenginleştirilecek.

Mahalli kurumlar ve ustalar yardım edecekler. Bir de müstakil işlik binası kurulmasını istiyorum. İleride o da olacaktır herhalde. Şahıslara ait inşaatlarda evlerin planlı ve daha kullanışlı olması için fahri kontrollük de yaptığım için ustalarla aramız çok iyi. Çünkü onlar da planın ne olduğunu öğrenmek istiyorlar.

Her ne kadar (eğitim-öğretim) istenilen derecede değilse de diğer faaliyetin sebebiyle olacak Sayın Valimiz, İl İdaresi Kanunu gereğince bizi takdir ettiler.

(Eğitim- öğretim) yönünden gördüğümüz aksaklıklar bazen maneviyatımızı kırıyor. Bu arada diğer işlere kendimizi kaptırınca unutup gidiyoruz tabii.

(KÖY ENSTİTÜLERİ) makaleniz bana bir teselli mektubu gönderilmiş gibi geldi. Sanki ben de ona cevap yazdım.

Zamanınızı yedim, biliyorum.

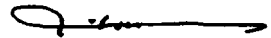
Sizlerin kurduğu bir teşkilatın malı ve sizlerin yetiştirdiği bir öğretmen olduğum için daima seviniyorum. Mesut oluyorum. Bu sevincimi sizlere arz etmek içimden geldi. Meydana çıkardığım her işte sizleri daima hatırlamamak mümkün olmadığı için işte bir şeyler karalayayım dedim.

Hoş göreceğinizi ve sevincime iştirak edeceğinizi umuyorum.

En derin hürmetlerimi bir daha arz eder, tekrar ellerinizden öperim.

19.4.1955

Cahit Ertem

21 Nisan 1955

Sayın Büyüğüm

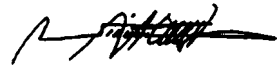
17 Nisan bayramı münasebetiyle elinizden gelenden çok daha büyüğünü yaparak bizleri bahtiyar ettiniz. Bu memleketin maarif tarihi objektif bir kalemle yazılırsa, yaptığınız büyük hizmetler mutlaka altın satırlarla anlatılacaktır.

Ömrümün ömrünüze katılmasını diler en derin saygılarımla muhterem ellerinizden öperim efendim.

İ.T.Ü. Maden Fakültesi

Sekreteri

Şinasi TAMER

31.XII.1956

Aziz Büyüğüm,

28-12-1955 Çarşamba günü, Ayaş'tan sırf '*Harput'ta bir Amerikalı*'yı görmek üzere Ankara'ya geldiğimde mesut bir tesadüfle zatı devletlerini de görmek bahtiyarlığına ulaştım.

1947 Yüksek Köy Enstitüsü mezunuyum. Hayli hırpalanmış bulunan köy eğitimi davasını tekrar ve aynı heyecanla ele aldırma lüzumuna kani bulunuyorum. Bu yoldaki hamleli adımlarınızı tarih unutmayacaktır. Bunun fikriyatını yapmak zorundayız. Bu maksatla Hürses gazetesinde yayınladığımız iki yazımı takdim ettim. Posta getirmiş olmalıdır. Bu yolda hayli neşriyat yaptım. Daha da yapacağım. İrşatlarınıza muhtacım.

Köy Enstitüleri sistemi şahsiyet kavgalarına ve kıskançlık kapislerine kurban edilecek bir sistem değildi. Türk milleti köy eğitimi ve ilköğretim davasını ancak bu sistem içinde halledebilir. Zaman geçirmenin milli kayıp olduğunu her imkân ve fırsatta savunmak hem vatani, hem mesleki aynı zamanda da oldukça beşeri bir vecibedir.

Bu vecibenin ifasında el ve gönül birliği etmek için irşadınıza muhtaç olduğumuzu arz eyler, ilerde daha çok muhabere etmek, bizzat bu konu üzerinde irşat olmak üzere görüşmek arzusuyla son verir, mesut ve başarılı yeni yıllar dileği ile hasret, hayranlık ve hürmetle ellerinizden öperim.

Mehmet Emiralioglu
Öğretmen

26.1.1956

Sayın ‘Eski Öğretmen’

Maarifimizin, her türlü meselelerine dair faydalı yazılarınızı zevkle okuyor, davalarımızın bütün incelik ve derinliğine vakıf bir maarifçiyi şahsınızda bulduğumuz için de ayrıca memleket adına seviniyoruz.

Son günlerde, bir gazete havadisi bizi, size bir dileğimizi iletmek zorunda bıraktı. Bu haberde; kadro darlığı yüzünden terfi edemeyen öğretmenler hakkında bir ‘İntibak Kanunu’ hazırlandığından bahsediliyordu.

Yine biz Köy Enstitüsü mezunu öğretmenleri için ufacak bir ümit ışığı çakmamış, son ümidimiz de böylece sönmüştü. Yine dertceğimizle baş başa kalmağa mahkumduk. Hâlâ, bizler 13 yıllık emeğimize karşılık olarak ‘25’ lira asli maaş gibi -diğer arkadaşların yanında- çok gülünç ücretimizi almağa devam edecektik. Yarab, ne zaman hakkaniyet, her işimizde tam manasıyla hüküm sürecektir, haksızlıklar kangren olmadan giderilecektir.

Bütün çabalarımıza rağmen verilmeyen bir hak karşısında böyle ah! vah! etmekten gayri bize ne yapmak düşer?

Siz, bizi, bizden iyi bilirsiniz. Ne olur, binlerce arkadaşımın gözünün, gönlünün hatırı için davamızı elinize tekrar alıverin. 3 ila 9 yılını ücretle geçirenlerimizin hak ettikleri

asli maaşı intibakları için giriştikleri ‘Hak Savaşı’na yardım ediverin. Eminim ki, bir gazeteci olarak göreceğiniz iş ‘gazetecinin toplumsal fonksiyonu’ görevinin tam bir örneği olacaktır.

Saygılar.

Çatalca- Istranca Okulu Öğretmeni
Bahattin Fırtına

16 Nisan 1956-Çankırı

Yarın 17 Nisan. Sevinç ve acıyı içice duyuyoruz. Biz iyi olanı, güzel olanı sevdik. İyi olan, güzel olan için sevindik, ağladık. Biz gerçeği sevdik öğretmenim.

Bir yazınız 'Dün bir bayram günüydü. Unutulmak, unutturulmak istenen bir bayram günüydü...' diye başlar.

Yarın bir bayram günü öğretmenim. 17 Nisan... İnanç doluyuz; bütün günlerimiz birer 17 Nisan, birer bayram.

Dün, Köy Enstitüsü mezunu köy öğretmenleriyle lisenin bahçesinde toplanıp, milli oyunlar oynadık. Enstitüde geçen günlerimizi andık. Sizi andık. Size hep yazmayı kararlaştırdık. Sevinçlerimizi, kederlerimizi hepsini.

Sizin çocuklarıңыз. On yedi binden bir parçayız öğretmenim.

Size ve geleceğe inanıyoruz. Aldığımız inancı bizden sonra gelecekte bulacaksınız; onlara aktaracağız.

17 Nisan sembolleşti. Diri bir ruh olarak onu kafamızda ve gönlümüzde taşıyacağız.

Yarın 17 Nisan. Size olan sevgi, saygı ve inancımızı tekrarlar, güveninize layık insanlar olarak ellerinizden öperiz.

Bayramınız kutlu olsun öğretmenim.

Çankırı Merkez Köy Öğ. Adına

Lise Resim Öğretmeni

Hüsnü Tekin

5-VI-1956

Sayın Emekli Öğretmenim,

Öğrencilik hayatımda -benim olduğu gibi, bütün öğretmen ve arkadaşlarımdan- sevmediğimiz, nefret ettiğimiz iki büyüğümüz vardı. Bunlardan biri siz, diğeri de umum müdürünüzdü. Bizde yaratılan bu nefret ve sevgisizliğin sebeplerini tahlil ettikçe, utanç verici sonuçlara ulaştım ve bugün nedametini vermiş olduğu baskıdan kurtulmak için sizlerden özür diliyorum.

Okul hayatımdan sonra klasikler içinde gelişigüzel bir karıştırma yapmam dahi, karanlık ruhuma ışık tuttu. Bu vatanın köyünü, köylüsünü tanıdıkça, umum müdürünüzün uzun araştırmalara dayanan kıymetli eserlerini inceledikçe; vatan- daşın, vatanseverin kim olduğunu daha iyi anladım. Hâlâ, çevremde kötü damga ile bilinen siz dava adamları ve eserleri; benim en yakınlarım ve üzerinde titrediğim konularımdır.

Bununla beraber bir gün kültür ve kalkınma tarihimiz yazılırken, bu tarih sayfaları içinde muaheze edileceğinize de inananlardanım. Çünkü, nerden geldiğini çok iyi bildiğiniz meşum hırs ve menfaatler muazzam davalarınızı maalesef yenilgiye uğrattı. Elinizdeki imkânlardan faydalanarak mesut sonuca ulaşmadan yarı yolda teslim oldunuz. Şimdi yüzyıl daha ileride idik. Bana bu fikirleri ilham eden daima içinden geçtiğim bir dünkü Köy Enstitüsü, bugünkü de Köy İlk Öğretmen Okulu'dur. Köy Enstitüsü'nün öğrencileri bir arı ko-

vanı; İlk Öğretmen Okulu ise parsellenmiş bahçe içinde evcik oynayan çocuklar gibi ve yahut da avare avare dolaşan şehir özentili gençler topluluğudur. Mezun olanların bir çoğu köyü ve köylülüğünü inkâr etmektedir.

Bir gün dükkânıma gelen yaşlı bir köylü ‘Evlat, köyümüzdeki okulun iki yüz öğrencisi var; bir tek öğretmen kâfi gelmiyor; acaba bize bir öğretmen daha vermezler mi, nasıl hareket etsek?’ diye sordu. Ben de ‘Vermezler, veremezler’ dedim ve bu meyanda konuştum. Zavallı ihtiyar boynunu büktü ve gitti. İşte şimdi bu ihtiyarın da davası halledilmişti.

Bulunduğum kasabanın ortaokulu 1948-1949 yıllarında açıldı. Bugüne kadar köy çocuğu olarak mezun olan öğrenci sayısı sadece beştir. Köy okullarından sonra tahsiline devam etmek isteyen ve aynı okulda birçok masraflar yaparak deneyen öğrenci sayısı ise 400’e yakındır. Davanız içinde bu tabii hakkın da nurlu yolu vardı. Bu nuru gösterdiniz fakat sonunda cüce nefeslere üflettiniz. Bu yarı yolda teslim oluşun acı müşahedeleri pek çoktur.

Son zamanlarda size ayrıca müteşekkirim. Biz küçük yerlerde yaşayanlar daha rahatsız edici, düşündürücü, üzücü şartlar içindeyiz. Bunlardan doğan sarsıntıyı biraz olsun halletmenin kolayını, reçetesini ‘Hürriyete Doğru’ kitabınızda bulabildim. Masamın üzerinde; okuyor, tekrar tekrar okuyorum.

Sizden yine özür diler; minnet ve şükranlarımı arz eder, hürmetle elerinizden öperim.

Mehmet Özgürel

Talip Apaydın

29.1.1957

29-I-1957

Turhal

Sayın Büyüğüm,

Bir husus için sizi rahatsız etmeğe karar verdim. Üstünde iki yıldır çalışarak bir roman yazdım. Köy öğretmenlerinin romanı.

Köyde öğretim ne sularda. Köy öğretmenleri en samimi gayretlerine rağmen ne yapıyor, neyi yapamıyorlar? İşlerini zorlaştıran sebepler nelerdir? Memleket aydınlarının köy kalkınması karşısındaki tavırları nasıldır?

Bütün bunları anlattım. Sanıyorum ki ilgi uyandıracak, orijinal şeyler buldum ve yazdım. Bu konunun acı taraflarını ortaya serdim.

Sizin elinizle lütfen verilse, Cumhuriyet'te tefrika edilir mi bilmem. Bu hususta üç yıl kadar önce Nadir Nadi Bey'e düşünce ve tasarılarımı yazmıştım. Değerli vaktinizi almamak için okumanızı rica etmeyeceğim ama neşriyat müdürüne veya ilgililere bir okutsanız.

Bir küçük ilginizi rica eder, en derin hürmetlerimi sunarım efendim.

Talip Apaydın
Ortaokul- Turhal

3 Aralık 1957

İstanbul

Maarif Müdürlüğü Sicil Bürosu

Sayın Büyüğüm,

Ağustos içinde sizi köşenizde görmeğe geldim. Yetişme yıllarımızın heyecanlı günlerini yaşadım, o gün yeniden. Konuşmalarınızla gücüm, inancım tazelendi. Bir daha bir daha gelebilmeyi istedim ama...

O gün sözünü ettiğim '*Zeytin Ülkesi*' yazılarımı Y. Nabi kâğıt yokluğundan dem vurarak basmakta nazlanıyor. *Karşı-lama* adlı bir şiir kitabı basacak.

Hep aynı büronun sıkıcı çarkındayım. Pek az zaman kalıyor kendime. O günkü vaadinizi hatırlatmama bilmem lüzum var mı? Bütün arkadaşlar denetmen. Umum Müdür Halit B. bakan veya bir milletvekili söylerse seni de denetmenliğe veririz demişti. İstanbul teklif etti fakat ihtiyaç yok, filan dedilerdi. Eğer fırsat bulur da ilgilenebilirsiniz yeni imkân ve çalışmalara kavuşturmuş, ters talihimi düzeltmiş olacaksınız benim.

Kışın nerelerde eyleştiginizi bilemediğim için gazete vasıtasıyla gönderiyorum bu mektubu. Özür dilerim.

Hasanoğlu'daki soruşturmayı '*Tohum Eken Heykel*' başlığı altında ayrıca sunacağım.

Evcek en derin saygılarımızı sunar, gönlünüzce günler dileriz.

Mehmet Başaran
M. Başaran
Yenikariye Değirmenyolu No: 31
Bostancı

Mehmet Başaran

10.6.1958

10 Haziran 1958

Ceylanköy

Sayın Büyüğüm,

Mart içinde sizi Ankara'da rahatsız ettim. Hayli de umutla döndüm oradan. Müsteşarın hali iyi görünüyordu. Hâlâ da gözüm yolda kulağım seste.

Biliyorum, denetmenlik bana bir şey katacak değil ama bir hareket serbestisine kavuşmak var ucunda. Yeni imkân, yaşamam için. Acaba bir daha kurcalanamaz mı? Siz bu işi sağlama yapıvereceksiniz gibi geliyor bana hep. Tam da tayinler sırası...

Size bıraktığım '*Zeytin Ülkesi*' notlarına göz gezdirebildiniz mi acaba? Onların bir kitapçık olmasını özlüyorum ya bakalım nasıl olacak...

Lüleburgaz'ın Ceylanköy'ünden yazıyorum bu mektubumu. Anamın, babamın selamları var size. Biz de selam ve saygılarımızı sunar gönlünüzce günler dileriz.

Mehmet Başaran
Öğretmen M. Başaran
Ceylanköy/Lüleburgaz

25 Eylül 1958

Sayın Hocam,

Ben sizin büyük emek ve gayretleriniz neticesinde meydana getirmiş olduğunuz asıl yuvalardan olan Köy Enstitüleri'nde okudum.

1948 yılında Cılavuz Köy Enstitüsü'ne girdim. Aynı yıl amansız bir hastalığa tutuldum. Çok çektim. 1951 yılında Hasanoglan Köy Enstitüsü'ne nakil yaptım. Hastalığım arada frenledi. Mezuniyetimde tamamen sağlaştım. Fakat böbreğimin birisini aldırıştım. Şimdilik çok iyiyim. Sürmene'nin bir köyünde çalışmaktayım.

Eylül başlarında hazırlamış olduğum iki kitabımı bastırmak üzere İstanbul'a gelmiştim. Kâğıt darlığı yüzünden birisini ancak bastırabildim. Satış işleri kendi üzerimedir. Daha birtakım çalışmalarım var. Seneye Allah kısmet ederse tatil başlarında geleceğim. O zaman sizi ziyaret etmeği gine düşüneceğim. İnşallah görüşmek nasip olur. Sizi görmeyi arzu ediyorum. Gerçi çocukken gördüm, fakat şöyle 22-23 yaşlarımda sizi görüp genç yaştaki fikirlerim üzerinde müessir olan eserleriniz üzerinde konuşmak istiyorum. Hele Köy Enstitüleri, hele Köy Enstitüleri. Bu memleketin ne kadar çok muhtaç olduğu müesseselerdi. Her zaman düşünürüm!.. Acaba Köy Enstitüleri'ni yeniden 1946 yılından önceki faaliyetleri halinde açmak mümkün değil midir? (Ben

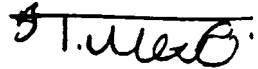
memleketin istikbalini ancak ve ancak Köy Enstitüleri'nin ilk 5-6 sene içerisindeki faaliyetlerinde görüyorum. 1947'den sonra aksattılar.)

Kitabımı size sunuyorum. Ben burada kitap üzerinde durmayacağım. Her ne varsa meydandadır. Coğrafya kısmında çok zorluk çektim. Fakat meydana getirdiğim için seviniyorum.

Gazetede üzerinde durmanız mümkünse (bunu söylemem olmaz fakat...) affınızı rica ederek arzu ediyorum. Bu imkânı bahşederseniz sevinirim.

Nihayetlerimle ellerinizden öper en derin saygılarımı sunarım.

Kadir Mert

17 Aralık 1958

İstanbul

Değerli Büyüğüm,

Hayli zamandır yazmayı düşünüyordum size ama alnımın akıyla yazabilmek için '*Alnımızın Akı*'nı sunabileceğim güne geciktiriyordum bunu...

Destanımsı deneme ilk gördüğünüzden çok farklı duruma geldi. Şimdi daha iyi olduğunu sanıyorum. Bedri Rahmi resimlemeyi vaat etmişti ya ben enstitü çalışmalarına ait canlı fotoğraflar koyabilmeyi daha uygun buluyorum. *Köy Enstitüleri I, II* adlı broşürlerde ne kadar güzelleri var...

Basılabilme kaygısı ile hayli sansür ettim kendi kendimi. Bilmiyorum, yabancı gözler sakıncalı yanlar bulur mu? Siz belki *Seçilmiş Hikayeler*'in özel şiir baskıları arasına soktururuz demiştiniz. İlgilenir de bu On Yedi Nisan'dan önce çıkmasını sağlayabilerseniz mutlu kılarırsınız bizi. Uygun bulursanız tabii...

İnşallah hizmetinizle '*Zeytin Ülkesi*'de bankanın yayımları arasına girer...

İşim hâlâ pamuk ipliğine bağlı, gerçi yaşamak bile öyle ya... Gene de sağlamca sandığımıza kavuşma çabasındayız. İstedığımız uzun boylu bir lütuf filan değil, sadece yitirdiğimiz eşeği bulmak istiyoruz. Bugünlerde öğretmenlerin müfettiş olmalarına ait bir yazı gelmiş daireye, Lütfü Bey söyledi.

Yani kanunun uygulamasına geçilmiş oluyor. Daha önce (bir yıl önce) dairenin denetmenliğe verilmem için yaptığı teklife ‘İhtiyaç yok’ buyurmuşlardı. Bugün ihtiyaç da var. Şayet müsteşar bey vaatlerini unutmamışlarsa tam sırası. Hem bu kadar üzerinde duracak ne var ki... Biz zati kırk yediden sonra çekeceğimizi çektik, ufacık bir hakka bari kavuşturulsak...

Biliyorum, sizin için de üzüntü oldu bu, ama bana araya bir büyük adam korsan olur, dediler. Bizzat Genel Müdür Halit Bey öyle söyledi. Sizden başka tanıdığım, güvendiğim büyük adam yok. Hasan-Âli yetiştirmesi dediler, yıktılar. Bir de Hasan-Âli yetiştirmesi olduğum için doğrulamaz mıyım?

Evcek sevgi ve saygılarımıza sunar, şimdiden yeni yılda gönlünüzce mutluluklar dileriz efendim.

Mehmet Başaran

M. Başaran
Değirmenyolu No: 51/Bostancı

7.III.1959

Eskişehir

Pek Muhterem Hocam,

Önce acizane kendimi arz edeyim. 1942-1943 yılı Çifteler Köy Enstitüsü'nü teşrifinizde; atölyede araba yaparken kolundan tutup sarstığınız, Md. Rauf İnan'a 'Bunu mutlaka yüksek kısma gönderin ve hem bu çocuklara rasyon çıkarın, vücuttan düşürmeyin' direktifleriniz üzerine Y.K.Enstitüsü'nü 1946 yılında bitirip Y. Kazım'ın, Ferruh Sanır'ın sinsi faaliyetleri ile daima kösteklenen 214 kişiden biri -Fakı Yürük-. Bu ana dek meslek hayatım bir çok arkadaşım gibi ciğeri beş para etmedik, ne idiği belirsiz mesleğin mikropları ile mücadele etmekle geçti. Bu mücadele sırasında, Türkiye değil, dünya çapında yazı ve mündemiç fikirleriniz adeta bizler ve şahsım için atom silahı oldu. Heyhat!.. O kadar çok mikrop var ki; parazitlik sahasını daraltmamak için aman ne kadar da kuyruk acısı olan varmış.

Sizin her zaman buyurduğunuz gibi her şey bize kamçı oldu. Çoktan şaha kalkmışız fakat hep mania. Fakat Allah büyüktür.

Aziz hocam, son zamanlarda çıkan bir kanunla (7135 sayılı) denetmenlere müfettişlik hakkı tanındı. Ben denetmenlik

yapmadığım gibi halen de Eskişehir merkezinde ilkokul öğretmeni-
yim. Tabi kendi arzumla. Birkaç kere denetmenlik
teklif ettiler gitmedim, zira Eskişehir’de istedim, onu da ver-
mediler. Halimden memnunum amma hakkı aramak da la-
zım. Bu hususta ne buyurursunuz. Vekaletin ne karara vara-
cağı da meçhul.

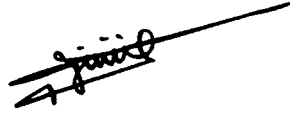
Ankara’ya gittiğimde evinize birkaç defa uğrarım, aksi te-
sadüf bulamam.

En derin hürmetlerimle ellerinizden öper, sağlıklar dilerim.

Fakı Yürük

F. Yürük

İstiklal M. Esen Sokak No: 24

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'F. Yürük', written over a horizontal line.

23.4.1959

Eskişehir

23/4/1959

Çok Kıymetli Büyüğüm
Sayın H. A. YÜCEL'e

Size yıllardan beri mektup yazmak istiyorum, fakat şimdi nasip oldu. Ben de sizin öğrencinizim. Sizin yazılarınızı yıllardan beri severek okuyorum. Sonra evet sonra Köy Enstitüleri menşeliyim. Yüksek Köy Enstitüsü'nün dağılmasıyla Tarım Alet ve Makinaları Yüksek Uzmanlık Okulu'nu bitirdim. Sonra ilim olan Ordu'da iki yıl gezici başöğretmenlik, bir yıl da ilkokul başöğretmenliği yaptım. 6 öğrenim yılından beri de Adana Erkek Sanat Ens. Motor Şubesi öğretmeni idim. Şimdi ise Motor Sanat Enstitüsü Şasi Atölyesi şefiyim. 10 yıldan beri sizlerden aldığım feizle memleketime, milletime candan, içten, severek yararlı oluyorum. Okulun kitaplığı elimde, bol okuyorum ve okutuyorum. Ara sıra da olsa 15 yıldan beri yazıyorum.

Bir kitaplık köy yazım var. Bu yazılarımin çoğu Pazar Postası'nda çıktı. Fakir Baykurt gibi arkadaşlarımdan kitap halinde çıkartmam için mektuplar alıyorum. En son çıkan bir köy yazımı size yolluyorum. (Pazar Postası'nda İ.K. imzasıyla 'Köyümden Anılar') Ben de neşretmeyi çok istiyorum. Fakat İstanbul'da hiçbir yayınevini tanımıyorum. Yazılarımı maki-

naya geçirip size yollasam tabii beğenirseniz bir yayınevine salık veremez misiniz?

'Kültür Hayatımız Tehlikede Mi?' başlıklı yazımı da okumanızı diliyorum.

Bu on yıl içerisinde çok maddi ve manevi sıkıntılara girildik, fakat her şeyin altından alınakı ile çıktık. Nasıl çıkmayalım ki, mazimiz ve aldığımız gerçek milliyetçilik ülküsü bunu icap ettiriyordu. Doğrusu çok merak ediyorum zamanında bizleri suçlayanlar acaba şimdi utanmıyorlar mı?

Sonsuz hürmet ve saygıyla eşimle birlikte ellerinizden öperken selamlarımı sunarım. Zahmet olmazsa iki satırlık olsun mektubunuzu beklerim.

Saygılarımla.

İbrahim Kuyumcu

İbrahim Kuyumcu
Adres: İstiklal Mahallesi
222 Sokak No: 38
Adana

17.1.1960

17 Ocak 1960

Rize/Fındıklı

Sayın Büyüğüm,

İran'dan dönmek üzere olduğunuzu gazetedeki makalenizden anladım. Bu mektubum belki de anavatandan ayrı bulunduğunuz müddet size yazılan ve hayli çok olan mektuplar arasında elinize geçecek ve kıymetli zamanınızı alacaktır.

Burada sizi sevenler ve hayranınız olanlar hayli çok. Beni zorluyorlar. Ne olur bu yaz Fındıklı'ya davet ediniz de kendisiyle yakından konuşmak fırsatını bulalım diyorlar. Hatta son günlere kadar sizi sevmediğini ve bana Hasan Âli Yücel'in evladı diye şakadan takılan çok zengin ve oldukça münevver demokrat geçinen büyük bir kırathanesi olan bir zat. Duydum Hasan Âli Yücel Fındıklı'ya gelecek geldiğinde ona verilecek ziyafeti muhakkak benim kıraathanede yapacağız, dedi ve biz cahil adamlarız ne kıymetlerimizi bilmiyoruz, diye ilave etti.

Sayın büyüğüm bana, geleceğinizi 1951 yılında vadettiniz, o günden bu yana bekliyorum. Mümkünse bu yaz yengem ile birlikte gelin ve bizleri sevindirin.

Burada Nurcular hayli faaliyette. Fındıklı'da çok tutunamıyorlar ama civar kazalarda faaliyet yerinde. Burada olan bir vak'ayı ilişikte sunuyorum. Belki makalelerinizde işe yarar.

Bu kadarla son verir, iyi günler diler, ellerinizden öperim.
Annemin ve yengemin ellerinden öperim.

Mehmet Erkan

*Ortaokul Müdürü
Fındıklı-Rize*

Burhaniye, 26 Şubat 1960

Sayın H. Âli Yücel,

‘İyi İnsan, İyi Vatandaş’ adlı kitabınızı edinemedim. Değeri olan üç yüz elli kuruşu posta pulu olarak gönderdim. Öteki kitaplarınızı okudum; bende hepsi var.

Şubat ayında İzmir’de M. Şükrü Koç’la konuştum. Kendisi Yüksek Köy Enstitüsü çıkışlı. Demokrat İzmir Gazetesi’nde, Köy Enstitüleri’ni savunan kurumların bilimsel değeri üzerindeki yazılarını toplayıp genişletmiş. Çıkan bu yazıları İsmail Hakkı Tonguç’a göndermiş. Hakkı Bey mektup yazmış. Mektubunda, bu gayretinden dolayı Koç’a teşekkür ediyor.

İzmir bize yakın olduğundan, günlük gazete olarak Demokrat İzmir’i izleriz; hemen bütün Ege. O bakımdan Koç’un yazıları etkin oldu bölgede. Türkiye’nin her bölgesine İzmir gazetesi gitmiyor. İzmir’den gönderilmesi güç hem.

Siz, Yeditepe veya Varlık, olmazsa Dost yayını olarak Koç’un hazırladığı kitabı yayınlatabilirsiniz? Tanışlarınız çoktur, diye düşündüm.

Kitaba girecek bütün yazıları okudum. ‘Köy Enstitüleri’ için yazılan kitapların içinde, bu kitap yayınlanırsa özel bir değeri olacak.

Yazıları kendisinden isteyip okuyabilirsiniz. Kolaylık olur diye adresini yazıyorum: Mustafa Şükrü Koç

Demokrat İzmir Gazetesi’nde yazar. / İzmir

17 Nisan yaklaşıyor, tabii kıvanç duyacağımız bayramımız.

1960-17 Nisan’ında bütün gazetelerde Köy Enstitüleri ile ilgili yazılar yayınlatmak hoş olur. Bunun için şimdiden Köy Enstitülü yazarlarla konuşup, hepsinin 17 Nisan için yazı yazmasını sağlamalı.

İnançlar, inananlarca savunulmazsa nasıl tutar?

Buralarda bir ‘Çocuk Kitaplığı’ kuruyoruz. Tüzük Danıştay’dan geldi.

Bugünlerde toplanıp idare kurulunu seçeceğiz. Armağan olarak 300 tane kitap topladık. Hepsi birbirinden güzel. Bir bina hazırlayıp, çocuklara sunacağız.

Amacımız okul dışı zamanlarını göz altında yararlı kılmak çocukların. 1960 yılı içinde bahçesi ile beraber kitaplığı hazırlayacağız.

Bu iş yalnız burası için yararlı bir kurum olmaktan öteye, çevre ilçeler, büyücek köyler için örnek olacak. Bir taşla birçok kuş vurma hikayesi.

İş Bankası yayınlarından Burhaniye ‘Çocuk Kitaplığı’ için birer adet istesek gönderirler mi?

Etibank Sosyal İşler Şubesi’nde çalışan enstitücü Safa Güner’e geçen yıl içinde mektup yazdım, cevap vermedi.

Kitaplık için, Etibank’tan para alabilmek için aracılığını rica etmiştim kendisinden. Sanırım o işten ayrılmış, belki mektubum eline geçmedi. Sayın Şerif Tekben ‘Mektubunu al-

saydı, sana mutlak cevap verir, yapabileceği bir işse yapar' dedi. Her neyse...

Etibank'ın Sosyal İşler Şubesi köy camilerine, köy çeşmelerine yardım yapıyormuş. Kitaplık işi de cami kadar yararlı bir iş. Bizim kitaplığa yardım etseler ne olur?

Hoşça kalın der, ellerinizden öperim.

Mehmet Özgüçlü

*Mehmet Özgüçlü
Koca Cami Mah. No: 17
Burhaniye - Balıkesir*

Azade Toydemir
İst. Amerikan Kız Koleji
Beden Eğ. Öğ.
Arnavutköy-İstanbul

17 Nisan 1960

Çok Kıymetli büyüğüm

Muhakkak her gün birçok mektup alıyor, onları okumaya zamanınızı ayırıyorsunuz. Müsadenizle onların arasına bugün de ben karışmak istedim.

Size yazmak isteği içimde daima vardır. Size gönderemediğim pek çok mektuplar yazmışımdır. 'Çorum yaylalarından Kızılırmak'ın dibindeki Karevaran köyü hatıralarından, Konya ovalarından, Bolu dağlarından, Kıbrıs Lefkoşe'sinden, Girne'den ve Arnavutköy yamaçlarından.'

Çok seneler evvel size bir defa daha yazmıştım. Gazi Terbiye Enstitüsü'nden size kart yazan bir kızınız vardı, o zamanın talebesi bugünün 12 senelik öğretmeni.

Öğretmen okulundan mezun olduğum zaman 17 yaşındaydım. Çalıştığım köyde kendi yaşımda talebelerim oldu. Öğretmen olarak Köy Enstitüsü'nde çalışmak kısmet olmadı

ama köyden, şehirden birçok talebelerimi 17 Nisan'ların temelini sağlamlamak için Köy Enstitüleri'ne gönderdim.

Her 17 Nisan günü bütün bunları hatırlarım ve 17 Nisan bir bayramsa ilk el öpülecek büyüğümüzün siz olduğunu düşünürüm. Sizi daha fazla rahatsız etmek istemem, kıymetli zamanınızı aldığım için tekrar özür dilerim.

17 Nisan'ımız kutlu olsun efendim, hürmetle ellerinizden öperim.

Azade Toydemir

Yalı Yayınları
Kalekapısı Paşa Camii Yanında No.36
Antalya

Antalya, 23/V/1960

Muhterem Hocam,

Bir matbaa sahibi ile anlaştık. Baskı ve kâğıt masrafı olmadan bir dergi çıkarıyoruz. İlk sayısı '1 Mayıs 960' Adı: 'Yalı'dır. Yazı ve yazacaklara tavsiyenizi bekliyoruz.

'17 Nisan ve Solculuk' yazınızı okudum. Ne demek lazımsa demişsiniz. Bizi doyurdunuz. Sağ olunuz.

Ben ve Musa iyiyiz. Üzüldüğüm bir şey oldu. İranlı E. Kasım Bey ramazan bayramında buraya gelecekmiş. Bana mektup yazmış. Ben de büyük annem öldü, Korkuteli'ne gitmiştim. Mektubu geç aldım. Şimdi kendisine bir özür mektubu yazdım. Kurban bayramında gelirse olur.

Köy inceleme işine devam ediyorum. Gelecek yıl yaza 'Macun' köyün incelemesinin biteceğini tahmin ediyorum. Birçok yerlerden malumat vermiyorlar. Mesela: nüfus dairesi.

Sizi hiç sormadan hep anlattım. Çocuklar üzerinde derin etkiniz olmuş. Hep anıyorlar. Bence gençlerle fazla temas etmenizde çok fayda var.

Son verir selam ve hürmetlerimle ellerinizden öperim.
Yenge hanım ve annenize ayrıca selam ve hürmetler eder, el-
lerinizden öperim.

Mustafa Şanlı

Yalı Yayınları
Kalekapısı Paşa Camii Yanında No.36
Antalya

Antalya, 5/6/1960

Muhterem Hocam,

Önce hürriyet bayramınızı kutlarım; hepimize hayırlı olsun gelecek yıllar.

Bugünlerde ne kadar özledim bilerseniz sizleri. Doya doya sizi dinlemeliyim artık.

Coplu polis devletini kuranlar, belki de rüyamız devam ediyor sanıyorlardır. Ama her şey bitti. Onlara geçmiş olsun bile demeyeceğim.

Hocam, Fehmi Yavuz Bey'in milli eğitim bakanı olmasına ayrıca sevindim. Kendisine bir mektup yazdım. Cevap verir mi, bilmem. Okulda iken çok severdi. Çağırırsa çok iyi olacak. Madden hâlâ çok sıkıntılıyım. Mutlaka Ankara'ya gelmeliyim. Bunu fırsat bildiğim için değil. Çok anlatacaklarım var hocam; ihtilal çıkmasaydı Musa Akay ve ben iki gün sonra tevkif oluyorduk. Suçumuz İsmet İnönü'nün beyanatlarını gizli gizli köylere dağıtmak. Benim öğrencilere ormanlıkta örfi idare dersi vermem. Beyanatları teksir etmek.

Hepimiz çok çalıştık hocam. İhtilal çıkmasaydı Antalya festivali günü miting yapıyorduk. 19 Mayıs günü Antalya'da takibata uğradık. Vekaletle şikayet edildik.

Artık bayram ediyoruz. Konuşuyoruz, coşuyoruz. Son verir, ailece hepinize selam ve hürmetler eder, ellerinizden öperiz.

Mustafa Şanlı
Aksu-Antalya

Fındıklı, 14/6/1960

Rize C.M.U.

Muhterem Hasan Âli Beyefendi,

‘Köy Enstitüleri ve Solculuk’ adlı yazınızı da dikkatle okudum ve birhayli düşündüm:

Türk maarifine en büyük hizmeti yapmış olan tertemiz bir insana ‘Solculuk’ hatta daha çirkin isnatlarda bulundular. Müfteriler ve sapıklar milliyetçilik maskesi altında çalışıyorlardı. O zavallılardan ortada, milli değerlere hasetle saldırmak küstahlığını göstermekten başka ne kaldı ki, ‘Gandi’nin katilleri darağacında ‘Yaşasın Hindistan’ diye bağırmışlardı. Fakat neye yarar, onlar birer katildi.

Köy Enstitüleri’ne bendeniz de ümitle, imanla bağlıyım. O kıymetli irfan yuvalarının bu memlekete yapmış oldukları büyük hizmeti görmemezlikten gelerek mütemadiyen, onları kötülemek ve lekelemek günahını işleyenlerin seyyiattan başka neleri var?..

Halkın içinden gelen genç idealistler Köy Enstitüleri’nde eğitilerek, okutulularak dinamik bir ruhla, yapıcı bilgi ile gene halkın içine dönüyorlardı. Köy ve şehir tezadı hal yoluna girmişti, seviniyorduk. Snelman Raçinski (Mefküreci Muallim) ruhunun Köy Enstitüleri’nin çatısı altında heyecanla, aşkla cevelan ettiği görür gibiydim.

Bir gün Hukuk Fakültesi kürsüsünde, çok muhterem ho-

cam Sıddık Sami Onar; ‘Mükemmel demokratik esasları ihtiva edan Köy Kanunu, Köy Enstitüleri’nin yetiştireceği öğretmenler sayesinde ancak tatbik edilebilecektir’ demişti. Fakat nedense birçok hususta olduğu gibi talih bu hususta da Türk milletine yâr olmadı. Politikacılar bu çok hayırlı yuvaya da musallat oldular, onu kösteklediler. Amma onun memleket aydınlarına üflediği ruhu söndüremediler.

Karanlık günlerin artık geride kaldığını görerek büyük bir ferahlık duyuyorum.

Muhterem beyefendi, bu yeniden kuruluşta yakın hizmetleriniz olacağına inanıyorum. İçinde bulunduğumuz intikal devresinin kısa ömürlü ve semereli olması sizlerin gayretinize bağlıdır. Tarihi vazifenizi metanetle, samimiyetle yapınız ki, biz de sizlere layık evlatlar olmağa çalışalım. Mesnedimiz mazide, ümidimiz istikbaldedir.

En derin hürmetlerimi sunar, ellerinizden öperim.

*Fındıklı C.M.U.
Şükrü Tezcan*

ENVER KARTEKİN

İSTANBUL, 25.6.1960

Aziz Büyüğümüz,

Sizin ülkücü arkadaşınız, İlk Öğretim davasının kurucusu Tonguç'un vefatı, saflarımızda en büyük boşluklardan, birini meydana getirdi.

Önderliğinizde, Köy Enstitüleri davasında onun açtığı çı-ğırda yıllarca hep beraber yürümüşük. Fakat gurbet illerde gibi kıymetimizi bilmediler. Bizi hora çaldılar. Yolumuzdan dönmemiştik, içimizde vatan davasının aynı ateşi ile yine ışıklı günlerin aydınlığını beklemekte idik.

Karanlık günlerde her Türk köyünde yalnız başlarına in-kılâbın, Atatürk fikirlerinin tek kalesi olan köy öğretmenleri-ni destekleyen ancak sizin cesaretli yazılarınız ve Tonguç'un kitapları ile makaleleri olmuştu.

Nihayet 19 Mayıs, bu defa bir 27 Mayıs sabahı meydana geldi, Tonguç'un bana yazdığı son mektubunda o günü 'Ata-türk'ün aramızdan eksilmediğini, ülkücü gençliğin ve Türk Ordusu'nun zaferinin Atatürk ruhunun canlı bir timsali ol-duğunu tekrar müşahade ettiğini ve bu sevinçle ölse bile göz-lerinin açık gitmeyeceğini' yazmıştı.

İşte Tonguç bu idi. Onun işlerini ve fikirlerini kötüye yo-ran 'fikirsizler' hayatının son yıllarını ne kadar acı geçirttiler. Fakat o yılmadan, irkilmeden, ümidini kaybetmeden çalıştı.

Onu en iyi anlayan herhalde sizdiniz. Daima sizin anlayışınızdan, hizmetlerinizden bilhassa vefanızdan çok bahsederdi. Son defa iki yıl önce hayatından ümidini keserek Almanya'ya tedaviye giderken ona gösterdiğiniz yakın alaka ve yardımlarınızı gözleri yaşararak anlatmış, hepimize karşı gösterdiğiniz vefayı bir örnek olarak söylemişti.

O öldü, fakat vatan sevgisinin, millet aşkının sadece kuru lafla değil, ancak didinerek, çalışarak, mücadele ederek ve realist bir şekilde kazanılacağını ispat ederek; binlerce gence bu ideali aşılıyarak gitti...

Acımız çok büyük... Büyük ülkü arkadaşı olarak, onu sevenleri sizin şahsınızda selamlar, hatırası önünde saygı ile eğiliriz.

Tanrı sizlere ömür versin, aziz hocam.

*İ.T.Ü. Makina Fakültesi
Sekreteri*

FORUM DERGİSİ

Yenişehir, Büyük Han : 55

P. K. : 131

Ankara

Tel : 23764

Ankara, 12 Ağustos 1960

Aziz Hocam,

Can'ın bir kızı olduğunu, sizin 'dördüncü büyük babalığa' kavuştuğunuzu gazetede ki yazınızdan öğrendim. Sizler gibi ben de çok sevindim. Gazeteyi evimizde, çoluk çocuk birlikte okuduk. Başka meslektaşlar da vardı. Duygulandırıcı bir yazı yazmışsınız. Duyduğumuz sevinci, içimizde hapsedmeğe razı olamadım. Bu mektubu yazmak için büyük istek duydum. Sizi, sizin annenizi, Can'ın annesini; bizlerin de annemiz, babamız, büyük annemiz olan sizleri kutlamak istedim. 'Güzel' kız, hepimize uğurlu olsun.

Denizin bu yıl pek güzel olduğunu söylüyorlar. Biz bu yıl Ankara'dan çıkmamağa karar verdik, Ankara, bugünlerde çok hareketli. Yeni yeni gazeteler çıkmaya hazırlanıyor. 'Hakikat Hakikat...' dediler, o çıktı. Pek iş yok. Yeni Gün'e benzer, bol magazin bir şey. Şimdi de 'Yeni Işık' söylentisi var.

MBK. üyelerinin de ilgili olduklarını duyuyoruz. A. Türkeş'in hanımı sahipliğini yapacmış. Ankara'nın iyi muhabirlerini daha bol para vererek topladı. Şimdiden Ulus filan boşaldı. İstanbul gazetelerinin muhabirlerini kaptı. Tarafsız olacak deniyor. Bakalım nasıl olacak?

Tonguç'un '*Pestalozzi Çocuklar Köyü*' burada basılıyor. Ben birinci, ikinci düzeltmelerini yaptım. Engin de küçük bir önsöz yazmış. İçine resimler filan konacak. İstanbul'daki arkadaşlar '*Hâtıra*' kitabını hazırlıyorlarmış. Oradan siz daha iyi duyarsınız. 'Köy ve Eğitim' dergisi de bir özel sayı yaptı. Size göndereceğim. Malesef benim yazım çıkmadı. Cumhuriyet'te Cevat Bey üstüne yattı, ben de daha yazı göndermiyorum. Bir mektup yazıp Nadir Bey'e durumu söylemek istiyorum, onu da yapmıyorum.

Bakanlıkta yeni bir şey yok. Dün, 40 kadar M. Eğitim Müdürü'nün değiştirileceğini duyduk. Bakalım gerçekleşecek mi? Ayıklama işi çok yavaş yürüyor. Bir Hukuk İşleri Müşaviri İ. Hakkı Ülgen vardı. Reşat Şemsettin'den beri bütün hukuksuz işlerin gerekçe icatçısı. Hâlâ yerinde. Benim aklım duruyor. Temizlenenler de hep İzmir'e İstanbul'a veriliyor. Bakanın düşüncesi korku yaratmamak. Kötüler korkmasın mı hocam?

Hayal kırıklığına uğrar gibi bir şey olduk. Merkez organlarından pek azına isabetli tayinler yapılabildi. Bir de Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü'ne Refik Durlu'yu getirdiler. İsabetli sayılırsa bir de bu var.

İlköğretim Kanun Tasarısı'nın -görüşünüzü öğrenmek üzere- size gönderildiğini duyduk. İyi bir şey olsa bari! Her şeyi para ile halletmeğe kalkan bir zihniyet kanunun her maddesine hakim olursa gene bir şeye yaramaz, bence. Biz ağa millet miyiz? Millet gücünü harekete geçirip, insanlarımızı çalıştırmazsak zor kalkarız bu kadar işin altından.

Hayırlısı olsun diyelim de hayırlısı olsun. Mektubu Forum'un kâğıdına yazdığım için bağışlayın. Elimin altında o

vardı. Forum'u görüyor musunuz orada? Size ondan da göndereceğim. Üç dört gün sonra çıkacak.

'Güzel' bahane oldu, epeyce başınızı ağrıttım. Hoşça kalın. Size, eşinize, büyük anneme, ayrı ayrı selamlar ve hürmetler eder, elinizden öperim. İyi denizler, kumlar, güneşler...

Fakir Baykurt

10-9-1960

Pek Muhterem Efendim,

Çok öncelerde birçok eğitim konularında kıymetli bilgilerinize başvurmak ve problemlerimize uygun bulduğunuz yolları öğrenmek doyurulmaz arzularımızdandı. Fakat o zaman için içinde bulunduğumuz son derece karanlık ve kötü şartlar, fikirlerin ne derece kıymetli olursa olsun tatbikata konulmasına karşı olduğundan böyle bir teşebbüse kıymet verileceğine pek ihtimal vermiyorduk.

M.B.K'nin pek isabetli kararlarından olmak üzere şerefli bir vazifeye tekrar atanmış olmanız biz evlatlarınızı sevincin zirvesine yükseltti.

Kayseri, Pazarören Köy Enstitüsü'nün talebeleri olarak orta tahsilime başladım. Kayseri-Pazarören Öğretmen Okulu mezunu olarak öğretmenlik mesleğime atandım.

Kendi gayretimle İngilizce çalıştım ve Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü imtihanlarını kazanarak girdim ve mezun oldum. Bütün bunları sıralamamın nedeni şudur:

Geçen sene Gazi Eğitim Enstitüsü'nden mezun olurken, Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne bağlı olmak üzere bir 'Eğitim Fakültesi' açılmıştı. Bu öğretim yuvasına ilk yılında Eğitim Enstitüsü mezunları çağırılmıştı. Kabarık bir müracaat listesinden bir takım test imtihanları yoluyla bu gaye için 15 kişi seçildi. Bir UNESCO müessesesi olan öğretim

yuvası, Eğitim Enstitüsü mezunlarına vereceği iki senelik tahsilden sonra tekrar seçilecek bir kısmına Amerika'da doktora tahsili için bir burs verilecekti. Böylece yıllardır doktora hakkı verilmemiş olan koskoca bir kitleye modern manada Avrupa ilminin kapıları açılıyordu. Bu yüzde 95'i köyde fakir halk çocukları olan Eğitim Enstitüsü mezunlarına engin ufuklar vaat etmek demekti.

Her alanda olduğu gibi bu yuva da partizan muhterislerin yargılarına kurban gitti. Zira imtihanda başarılı olan adayların çoğunluğu biz Köy Enstitüsü menşeli köy çocuklarıydık. Ne de olsa düşmanları sayılırdık. Bu adi düşünce okulu kapattı. Bizi dağıttı. (Bu hususta daha etraflı bilgi Mithat Enç'ten alınabilir.)

Sizden bu konuda koruyucumuz olmanızı istirham ediyoruz. Bu mektubumla istirhamımın ve kıymetli zamanlarınızı işgal etmemin sebebi bu.

Sonsuz saygı ve hürmetlerimle ellerinizden öperim.

Melih Esen Arslaner

*Gazi Osman Paşa Lisesi
İngilizce Öğretmeni
Tokat*

19-9-1960

Aksu- Antalya

Sayın Hocam,

Şubat 1960'tan beriye sizi göremedim. O günden beriye çok işler oldu diyecektim; dilim varmadı. 27 Mayıs 1960'tan beriye hayırlı işler oldu. Size havadis veriyor gibi oldu ama kızmayın. İnsan yazıyor işte.

En çok sevindiğim sizin ve Cavit Bey hocamın eğitim komisyonuna seçilmeniz oldu. Gazetelerden okuduğumuz haberler bizi tatmin etmiyor. Musa Akay anlattı; onlar iyiye alamet. Yine de yetmiyor bize. Daha hızlı istiyoruz. Gerçi ortalığın havasını insan gördükçe üzülmemek elde değil. 27 Mayıs'ta kurtulduğumuzu zannetmek; yanılma olur bence.

Muhterem hocam, bunları siz çok iyi biliyorsunuz. Biz de kendimizi tutamadığımız için yazıyoruz. Bakın size Aksu'nun tablosunu çizeyim de kızın bize.

Hükümet üç aydır eğitim üzerine düşüyor. Ama ilk fırsatta yapılacakların üzerine dönülmüyor. İlk fırsattan birini yazıyorum:

Bu yıl öğretmen okullarının mevcut durumuna göre 50-150 öğrenci arttırılabilirdi. Bu olmadı. Bir tamim geldi. Müdürler de keyfine göre yer yok dedi; tamam.

Bu yıl Aksu'ya 870 öğrenci müracaat etti. 70 tanesini aldık. Hiç değilse; bu okula ufak bir masrafla 50 öğrenci daha alınabilir. Hatta 100'de olur. 2-3 öğretmen daha verilecek; yiyecek-giyecek tasarruftan sağlanabilir. Yeni bir okul yerine, 21 Köy Enstitüsü tipi, öğretmen okullarının mevcudu artırılsa ne kadar iyi olur. Aksu, 1947 imkânından bugün çok iyi. Ama, o zamanlar 998 öğrenci, 46 öğretmen vardı. Bugün ise 600 öğrenci, 16 öğretmen var.

Hocam velilerin bir de tutanağını ekledim. Yardımlarınız bizi sevince boğacaktır. Ben burada öfkeden çatlayacağım. Babalar okul okul diye hep yolda. Başımızda bir de müdür var ki, öylesine. 14 öğretmen vekalet durumu bir zabıtle bildirdik. Tahkikat oldu; daha netice yok. Biz burada birbirimizi yiyeceğiz artık. Okul değil; dedikodu yuvası. Müdürün saltanat şatosu gibi bir hale döndü.

Haziran ayında F. Bey beni çağırdı; Ankara'ya geldim. Siz de iki gün önce Orhantepe'ye gitmişsiniz, görüşmedik. Okulun durumunu uzun uzun anlattım. Basit bir de rapor hazırladım. Müsteşar beyefendi, dinlemek zahmetinde bile bulunmadı.

Fehmi Bey, sana milli eğitim müdürlüğü vereceğiz dedi. Kabul ettim. Burdur, Isparta, Bolu ve Bilecik vilayetlerinden birini istedim. Sonunda Mersin Milli Eğitim Müdür Muaviniği teklif edildi. Ben de istemedim. Biz şimdiye dek yetkisizlik ve güvensizlikten iş yapamadık. Bir de muallim ol. Sözde, idari ilimlerde tahsil ettik. Adını radyoda büyük büyük anıyorlar. İşe geldi mi yok. Böyle hocam, Şanlı yavruna 8 yıldır iyi sicil vermemişler. İyi etmişler. Müsteşar Bey'e sicilimden ürkmenin dedim. DP devrinde iyi sicili olanlar onların arzusuna göre çalışanlardır, diye söyledim. Adamlara garip geliyoruz biz.

Sizden dileğim şu:

1- Ben öğretmen okullarının gelişmesi hususunda ne gibi bir iş yapabileceksem olması.

2- Olmazsa Finlandiya veya İskandinav memleketlerinden birine altı ay yahut bir yıllık tetkike gitmek. Başka devletlerden biri de olabilir tabi. Netice hakkında haber bekleyeceğim.

3- Son eserinizden bir tane rica ediyorum.

Son verir, manevi annem, ninem ve sizin ellerinizden hürmetle öperim.

Mustafa Şanlı

14-10-960

Mahzemin

Sayın Hocam
Kıymetli Maarif imiz

Sizlerin ideal fikirlerinizle yetişerek, sizden aldığımız hızla bugüne kadar bütün menfi davranışlara rağmen anlımızın akıyla çalıştık ve yılmadık. H. Âli'nin tohumları diyenler bugün H. Âli'nin nasıl bir deha olduğunu, hadiseler arasında görerek yüzleri kızarmaktadır.

Sayın hocamız, Köy Enstitüleri'nin sağlık kolundan mezun olduk. 15 yıldır köylerde hizmet görmekteyiz. Tabii  ocuk  ocuk sahibi olduk. Çocuklarımızın orta tahsilleri geldiği halde yalnız köylerde çalışabilirsiniz deyip, bizleri müşkül duruma düşürmektedirler. Geçen sene bir defa kurs açıp ilk mezunları kursa aldılar ve şehir hakkı tanıdılar ise de şimdi kursu durdurdular ve bizi müşkül duruma koydular.

şimdi ise doktor ve sağlık memurları için yeni bir kanun hazırlandığını gazetelerde okuduk. Hakkımızın aranması için tek  mit ve  nderimiz olan sizi haberdar ediyoruz ( . Hakkı Tonguç öldüğü için tek diyoruz). Gerek kursun tekrar açılması ve gerekse bu kursun lüzumsuz görülerek şehir hakkı-

mızın tanınmasına delaletinizi özler, hürmetle ellerinizden öperiz.

*Kayseri ili Köy Sağlık Memurları adına
Salih Güngör*

*Mahzemin Sağlık Memuru
Erkilet/ Kayseri*

Cevap verme zahmetinde bulunur iseniz çok sevineceğiz. Şahsen tanımayıp mektup yazma cüretinde bulunmamızın tek sebebi sizin b y kl ğ n ze inanmamızdır. Allah daima muvaffak etsin.

18.11.1960

18-11-960

Çok Sayın Hocamız
Hasan-Âli Yücel

İlişikteki naçiz kitabımı zatıalınıza takdim ederken, derin hürmetlerimle ellerinizden öper, uzun ömürler dilerim.

Hazırlamakta olduğum bir ‘Çocuk Şiirleri’ kitabımın ilk sayfalarına sizin ‘Adsız Çeşme’ şiirinizi alarak, kitabın adını ‘Adsız Çeşme’ koymak istiyorum. Acaba eski bir talebenize bu müsaadeyi verir misiniz?

Ben, 1957-58 Çifteler Köy Enstitüsü mezunuyum. Türk köyünün kalkınması için çalışıyoruz. Tonguç babayı kaybettik. Başınız sağ olsun. Fakat eserleriniz yaşayacaktır. Onları biz yaşatacağız. Adı değişmiş ne çıkar.

Hürmetlerimle.

Neşet Tmaztepe

Krom Madeni İlkokulu Başöğ.

Mihaliççık

Eskişehir

31 Ocak 1966
Değirmen Yolu 16
Bostancı

Yücel Anamız,

Küçük kızım ve kayınvalidemle bir yalnızlık yılı geçiriyoruz bildiğiniz gibi... Ben haftada otuz saat dersten pek göç açamıyorum ya, bizim kız günün yarısında ne yapacağını şaşıyor.

İşte öyle bunaldığımız bir sırada aldık mektubunuzu, dünyalar bizim oldu. Fakat pek yalnız kalmış olmanız, rahatsızlığınızın sürmesi düşündürdü bizi. Yürekten geçmiş olsun deriz.

Memleketin havası gene bulanmaya başladı. Yurdun dört köşesinden 27 Mayıs öncesini andıran haberler geliyor. Her bunalım içinde, Yüceller umut kaynağı oluyor. Sizler gerçekten bu ülkenin mutlu anaları sayılırsınız. Sonunda sizlerin emeği, çilesi kazanacak zaferi...

Duydunuz mu bilmem, Balıkesir içinde bir Yücel okulu, Balıkesir'in bir bucağı olan Gümeç'te de bir Tonguç okulu vardı. AP'li İl Genel Meclisi üyeleri bu isimleri değiştirdi. Yücel'i Mehmetçik, Tonguç'u da İlkurşun yaptı. Bir bakıma üzücü ama kendilerini ortaya koymaları iyi... F. Deniz imzası ile İmece'ye yazdım biraz...

Londra'dan haber alıyoruz. Ameliyat eden doktoru da Filiz'le ilgilenmiş. Dil kurslarına devam ediyorlar.

Size tekrar geçmiş olsun der, en iyi dileklerimle, saygılarımızı sunar ellerinizden öperiz.

Mehmet Başaran

BEKÇİ
HALK ve EĞİTİM GAZETESİ
EMEL YAYINLARI
Konya Sok. Çifçi Han No. 20
Tel : 10 5 64
P.K. 281 – ANKARA

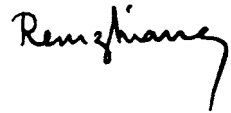
Ankara, 25 Mart 1959

Sayın Hasan – Âli Yücel,

17 Nisan Köy Enstitüleri'nin kuruluş yıldönümü dolayısıyla gazetemiz, memleket aydınları arasında bir anket açmıştır.

Aşağıdaki anket sorularının cevaplandırılarak 12 Nisan tarihine kadar P.K. 281 - Ankara adresine gönderilmesi hususunda nazik ilginizi bekler, saygılarımızı sunarız.

Yazı İşleri Müdürü
Remzi inaç

1 - İlköğretim davasından ne anlıyorsunuz?

2 - Köy Enstitüsü sisteminin ilköğretim davası ve köy kalınmasında yeri nedir?

3 - Köy Enstitüleri'nin bir değişikliğe tabi tutulması bazı çevrelerde sevinçle, bazılarında ise üzüntüyle karşılanmıştır. Ve bu yolda bir fikri mücadele de yapılmış değildir. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

4 - Köy Enstitüleri'nin kuruluşu örnek tutularak yeni açılacak üniversitelerimizin, bu üniversitelere girecek olan gençlerin bütün yapıcılık alanında fiili olarak çalışmalarını (bunların enerjileri ve elde edecekleri maddi fayda düşünülerek) uygun bulur musunuz?

5 - Köye göre bir öğretmen tipine ve formasyonuna memleketimizde lüzum var mıdır?

6 - Köy Enstitüleri sizce sanat ve fikir hayatımızda üzerinde durulmağa değer kıymetler yetiştirmiş midir?

Not: BEKÇİ'nin son sayısı ilişik olarak takdim edilmiştir.

ANT YAYINEVİ

Cağaloğlu Yokuşu No.40

Nur İş Hanı No.10

İstanbul

İstanbul, 30-4-1960

Sayın Bay Hasan-Âli Yücel,

Çeşitli eserler vermek, maarif vekilliğimizde klasiklerin çıkarılmasını sağlamak ve Köy Enstitüleri'ni kurmakla Türk kültürüne yaptığınız hizmet; iyi niyetten mahrum, kültür ve karakterce zayıf kimselerin kötüleme ve baltalamalarına rağmen aklıselim ve muhakeme sahiplerince unutulmayacaktır.

Fakir köy çocuklarını enstitü çatısı altında 'değer' haline sokuşunuz ise gelecek kuşakların takdirini çekecektir sanısındayız.

Yayınevimiz çıkardığı '*Meşhur Oldu Fakir Çocuklar*' kitabımı; pek çok fakir çocuğu meşhur yapmış olmanızı düşünerek size armağan olarak sunmakla mutluluk duyar.

'*Tükürmekle Olmaz*' makalenizde çizilen tabloları kendi çapında düzeltmeğe çalışan kitabımız ilginizi çekerse ne mutlu bize.

En derin saygılarımızla.

Tonguç'tan Mektuplar

18-IV-1958

Hamburg

Büyük dost, vefalı arkadaş,

Buraya gelir gelmez üniversite hastahanesinin dahiliye kısmına yatırıldım. Doktorlar acele müdahaleyi gerekli kılan bir durumla karşılaşmadıkları için laboratuvar ve röntgen araştırmalarına başladılar. Bugüne kadar elde ettikleri neticelere göre tehlikeli bir hastalığın belirtilerine rastlayamadıklarını söylüyorlar. Araştırmalara devam ediliyor. Önümüzdeki hafta içinde bir hükme ve karara varabileceklerini tahmin ediyorlar.

Hastahane her yönden iyi bakılıyorum. Enginlerin burada olmaları, üniversite muhitini tanımaları, yıllardan beri onlarla beraber çalışmış olmaları her işimizin kolay ve çabuk yapılmasına yardım ediyor.

Kendimi iyi hissediyorum. Ankara'da şok tesiri yapan ilk haberler maneviyatımı hayli sarsmıştı. Şimdi hayli açıldım, normalleştim. Buradaki insanlar her şeyi tabii karşılamak yolunu tuttukları için onların arasında telaşa, kuruntuya lüzum kalmıyor. Her hastanın başucunda günlük gazetesi, haftalık dergileri, branşına ve zevkine göre kitapları var. Hasta okuyamayacak duruma gelinceye kadar okuyor, radyodan müzik dinliyor. Doktorlar bilimin bütün imkânların kullanarak hastayı kurtarmaya çalışıyorlar, son dakikaya kadar onu hayatın

nimetlerinden mahrum bırakmamak yolunu tutuyorlar. Böyle bir hava içinde maneviyatım çok düzeldi.

Üniversite hastahanesi birçok pavyonlardan meydana gelmiş büyük, modern bir köy gibi. Ağaçlar ve çiçekler arasına serpilmiş bu binaların bir kısmı 60-70 yıl önce yapılmış, bir kısmı yeni ve pek modern. Bu müesseseyi kuranlar kasvetli bir hastahane tesiri yapmamasına dikkat etmişler. Pek iyi yerleştirilmiş hastabakıcılar ve doktorlar da bu noktayı göz önünde tutarak çalışıyorlar. Ziyaretçiler sık sık hastaları ile görüşebiliyor. Çiçek, kitap, müzik, ziyaretçi dost veya akraba, hastalara karşı iyi muamele... Burayı sevicecek bir hale getiriyor.

15-20 yıl önce iki merkebin arasına uzatılmış iki sıruk üstüne bağlanmış bir çulun içinde Ankara Hastahanesi'ne götürülmeye çalışılan bir köylüyü otomobile alarak şehire getirip binbir müşkülâtı yenerek Numune Hastahanesi'ne yatırmıştım. Adamcağızı orada tedavi ettiklerini öğrenince ziyaretine gitmiştim. Beni görünce:

Beyim Allah senden razı olsun. Beni buraya yatırdın. Şimdi hiç bir şeyim kalmadı. Beni taburcu etmek istiyorlar, senden dileğim şu: Doktorlara söyle de beni beş on gün daha çıkarmasınlar. Çünkü ben böyle rahat bir yeri bir daha nerede bulacağım, demişti.

Kendimi şimdi bu köylüye benzeterek halime gülüyorum.

Sizin dostça ilginiz sayesinde burada tedavi edilmek imkânına kavuşabildim. Yardımlarını esirgemeyenlerin hepsine minnettar ve müteşekkirim.

Enginler saygılarını sunarak ellerinizden öpüyorlar.

Yücellere sağlık ve neşe dileyerek çok çok gözlerinden öperim.

H. Tonguç

Ülkücü Dostum,

'17 Nisanı Karşılarken' başlıklı yazınızı okuyunca pek duygulandım. Hastahane havası içinde, geçmiş günlerin tatlı hatıraları gözlerimin önüne serildi. Her zaman, her türlü şartlar içinde davayı savunmanız, sizin adınızı eğitim tarihimize hiç silinmemek üzere geçirecektir. Var olun, sağ olun!

Yazınızın etkisi altında bulunduğum sırada mektubunuz geldi, beni sevinçlerin en tatlısına kavuşturdu. Hele Faik Reşid'in mektubundan biz ayrıldıktan sonra benim için katlandığınız zahmeti öğrenince heyecandan ne yapacağımı şaşırdım. Hemen kaleme sarılarak içimi dökmeme hastalığım mani oldu. Size iyi haberler verebilirim ümidiyle mektubumu geciktirdim. Çok şükür bugün o hale gelebildim. Şimdi kısaca durumumu anlatayım.

Hastalığımı teşhis edebilmek için ellerindeki bütün imkânlarla başvurarak çalışan doktorlar, uzun araştırmalardan sonra röntgen vasıtasıyla karnımdaki büyük atar damarda bir genişleme olduğunu, bunun operasyona lüzum kalmadan ilaçla tedavi edilebileceğini söylediler. Gözümün önündeki kalın kara perde kalktı, yeniden dünyaya gelmiş gibi oldum.

Kesin teşhis konunca tedaviye başladılar, hergün biraz daha iyileşiyorum. Tedavinin (15-20) gün süreceğini, ondan sonra yurda dönebileceğimi bildirdiler.

Üniversite kanun tasarısı hazırlanırken yaptığınız toplantıda bu kurumun amacı bilimsel araştırmalar yapmak olduğunu etrafımızda bulunanlara anlatabilmek için nasıl çırpın-

diğınızı hatırladım. Ve bu uğurda daha nice yıllar çırpınmamız gerektiğini buradaki çalışmaları yakından görünce daha iyi kavradım.

Buraya gelince Türk doktorlarının hastalığım hakkında ne söylediklerini yazılı olarak tespit ettiler ve ne gibi delillere dayanarak teşhise vardıklarını sordular. Ankara’da bana söylenenleri tekrar ettik. Adamlar ‘laboratuvar ve röntgen araştırmaları yapılmadan nasıl olur?’ dediler. Baştan işe giriştiler, önce acele bir müdahaleye zaruret bulunup bulunmadığını tespit ettiler. Sonra iç organların hepsini ayrı ayrı araştırmaya tabi tuttular. Mide, ciğer, bağırsak ve böbreklerde bir şey bulamayınca kalın atar damara geçtiler. Beni bayıltarak bunun röntgen filmini çektiler. Hastalığın sebebini böylece yakaladılar. Ondan önce ameliyata yanaşmadılar. Operatörler, onların başları olan Ord. Profesör ‘ne ameliyatını, ne şekilde yapacağımızı bilmeden nasıl açarız?’ dediler. Kalp ve damar hastalıklarında uzman bir doçent hastalığımı teşhise muvaffak oldu. Tıp literatürüne geçecek bir vak’a yakaladığını söyleyerek ayrıca araştırmalara başladı. Bunu neşredekmiş.

Sabahın saat 8’inden akşamın 8’ine kadar üniversiteden ayrılmaksızın çalışan bu bilim ordusunun zaferleri önünde secdeye kapanmamak mümkün değil.

Enginlerin burada olmaları da benim için ayrı bir nimet teşkil etti. Evladın babaya karşı yapması gerekli ödevleri en geniş anlamıyla yaptılar.

Büyük Hanımefendi’nin duasını duyunca gözlerim yaşarmıştı. Kabul edildiğini ellerinden çok çok öperek kendilerine duyurmaktan zevk alıyorum. Allah başta kendileri olmak üzere Yücelle uzun ömürler versin. Enginler ellerinizden öpüyorlar.

Size tekrar pek çok teşekkürler ederek hasretle gözlerinizden öperim.

Bana karşı yardımlarını esirgemeyen iyi yürekli kimselerin hepsine minnettar ve müteşekkirim.

Dostlara saygı ve selamlar.

H. Tonguç

6-VII-1958

Ankara

Dost Yücel;

Ankara'ya geldiğim günden beri mektup yazmak istedim. Bizim altüst olan viran eve yerleşmek, yol yorgunluğunu gidermek gibi sebepler yüzünden bu isteğimi yerine getirmekte geciktim.

Benim sağlık durumum hamdolsun iyi. İyi beslenip kilo almaya, sigarayı azaltmaya çalışıyorum. Sigara belasından kurtulabilirsem pek iyi olacak. Rakı, kahve gibi şeyleri aramıyorum.

Almanya hakkında size anlatacak birçok şeyler vardır. Savunduğumuz değerlerin pek çoğunun orada gerçekleştirildiğini gördükçe hep sizi hatırladım. Akli durduracak kadar azametli bir kalkınma ile zengin, varlıklı bir ulus haline gelmişler. En önemli milli dertlerinin 'mal fazlalığı' olduğunu söylüyorlar. Her ailenin bir otomobil sahibi olması, güzel bir eve kavuşması milli ülküleri. İnsanoğlunun hür olabilmesinin baş şartı, bir otomobil, bir motorlu taşıta kavuşmasıdır diyorlar.

Enginler işlerini bitirip yola çıktılar, ayın ortasında İstanbul'da olacaklar. Onları bir işe yerleştirdikten sonra ferahlığa kavuşacağım.

Başta büyük hanım teyzemiz olmak üzere Yücellerin hepsine sağlık dilemekteyiz. İstanbul'da Can'ın iyi olduğunu öğrendim pek memnun oldum.

Hasretle çok çok gözlerinden öperim. Biz de Yücellerin bayramlarını kutlarız.

H. Tonguç

2-9-1959

Amasya Şeker Fabrikası
Suluova

Ülkücü büyük dost,

Üç haftadan beri Enginlerin yanındayım. Ankara'dan buraya gelinceye kadar, burada iken yaptığım seyahatler sırasında edinebildiğim izlenimleri size duyurmak istiyorum. Bunun sebepleri şunlar: Dertleşme hasretimi gidermek; son olaylarla ilgili olarak yazdığınız yazılardaki görüşlerinizin memleket gerçeklerine uygunluğunu duyurmak; gazeteleri günlerce ceplerinde taşıyarak çevrelerindeki insanlara sizin fikirlerinizi aşılamaya çalışan öğretmenlerin kavuştukları pınarın nasıl bir teselli kaynağı olduğunu anlatmak.

On beş yıl önce beraber dolaşarak birer okula kavuşturmayı ülkü edindiğimiz Anadolu köylerinde o zaman yapılmış anıtların içine yerleştirilen genç öğretmenleri yakından gördüm, duygulandım. Bunların çoğu çoluk çocuk sahibi olmuşlar, köylere kök salmışlar. Yedek subaylıkla, öğretmenlikle geçirdikleri yıllar boyunca edindikleri tecrübe ve hatıralarla, kitaplardan ve dergilerden, basından kazanabildikleri fikirlerle bezenmişler; bitli, pireli, hastalıklı, dertli köylerde rahat rahat konuşulabilecek uyanık, toleranslı, yurtsever kişiler haline gelmişler. Ne yazık ki sayıları çoğaltılamamış. 1946'dan sonra gelenler köyleri böyle ülkücülerle donatacak-

ları yerde softaların ellerine teslim etmek yolunu tutmuşlar. Pusuda bekleyen softa bunu nimet bilerek yeniden sahneye çıkmış, ileri fikirli aydınların karşısına dikilivermiş.

Köylerdeki önemli değişikliklerin biri bu. Öteki de son yıllarda sık sık adı duyulan traktör. Bunun köye girmesi türlü yönlerden hayırlı olmuş. Çünkü traktör sayesinde Türk köylüsü ilkel çalışma metodundan kurtulup rasyonel çalışma hayatına girmeye başlamış; ilkel sıkıcı geleneklerinden sıyrılarak makinanın temposuna uymaya yönelmiş. Traktör köylünün sosyal hayatında da değişikliklere sebep olmuş. Böylece o da softanın karşısına dikilivermiş. Softanın halka telkin etmeye çalıştığı geri fikirleri kökünden sarsan, halkı onun dediklerinin tamamen tersine doğru çekip götüren tek vasıta traktör. Ne çare ki bu araç şimdilik zaten zengin beş on kişinin elinde girebildiği köylerde. Harç borç bu araca kavuşanlar palazlanmışlar, ellerine geçen paralar sayesinde bir ayaklarını da kasaba ve şehirlere atarak gelir getiren mülk (han, otel, dükkân, ev, benzin istasyonu, değirmen... gibi) sahibi olmuşlar. Anadolu kasabalarında yeni türeyen bu tiplerden bir kısmı iktidar partisine yanaşarak çevrelerinde siyasi rol oynamaya başlamışlar. Çok partili rejimde şu veya bu sebepten köyler bahis konusu olunca köyün muhtarı, imamı, öğretmenini gibi bu yeni türemeye başlayan motorlu köylüleri de hesaba katmak gerekecek.

Anadolu'da göze çarpan önemli başka eserler de büyük şehirleri birbirine bağlayan modern kara yolları ve bu yolları kaplayan motorlu taşıtlarla yeni kurulan fabrikalardır. Bunlardan bilhassa fabrikalar (hele şeker fabrikaları) hakkında türlü söylentiler, kötüler etrafa yayılmış durumda. Böyle olmasına rağmen yollar ve fabrikalar sayesinde yurdun bünyesinde köklü değişiklikler olmuş. Bir defa binlerce yıldan beri leş gibi kapısının önünde büzülüp yatan ve ömrünün çoğunu kahvede geçiren halk ayağa kalkarak harekete geçmiş, diri bir yaratık haline gelmeye başlamış. Her tarafta kamyonlar, otobüsler, trenler, tıklım tıklım insan dolu. Amaçlı veya amaçsız insanlar durmadan bir yerden başka bir yere gidip

geliyorlar. Bunların görgü ve tecrübeleri artmış, teşebbüs faaliyetleri gelişmiş, cesaretleri bilenmiş. Bu çalkanma halkın moralinde esaslı değişmelere sebep olmuş. Uyuşuk, ürkek, şahsiyetini yitirmiş Anadolu insanının karakteri değişmeye başlamış. Cesur, patavatsız, sert ve iğneleyici, durumundan şikayetçi, her şeyi göze alarak tasarılarına kavuşmak isteyen, oldukça kırıncı, şahsi menfaatini ön planda tutan, maddeye fazla önem veren, hoşuna gitmeyen her şeyden devleti sorumlu tutmak isteyen, geleneklere boş veren tipler çoğalmış.

Yeni kurulan fabrikalara gelince bunlar dış görünüşleri bakımından Batı'da gördüklerimizden farksız. Mesela Enginlerin çalıştıkları Amasya Şeker Fabrikası Suluova denilen köyden ayırt edilemeyen bir ilçe merkezinin yanibaşında İsviçre ve Hollanda'dan bir parça gibi duruyor. Fabrika binasının etrafına serpili konforlu lojmanlar, işçi pavyonları, kantinler, misafirhaneler, oyun ve spor alanları, iki taraflı ağaçlı ve çiçekli yollar, çocuk bahçeleri, revir, okul.... gibi tesisler çok güzel. Fabrikayı işletenler Cumhuriyet devrinde yetiştirilmiş kız-erkek mühendisler, doktorlar, teknisyenler. Burada çalışan işçiler Karadeniz kıyılarından Orta Anadolu'dan gelmiş çoğu cahil köylüler. Fabrikanın kesimine giren yüzlerce köyde pancar ekimini düzenleyen bu bakımdan köylülere önderlik edenler orta ve yüksek dereceli tarım okullarından çıkmış gençler. Fabrika mensuplarının hepsi motorlu araçlarla donatılmış. Mühendis, doktor, teknisyen veya doktor işine bu araçlarla gidip geliyor; dinlenme saatlerini elektirikli güzel ve konforlu bir evde veya kantinde geçiriyor; hastalanınca burnunun dibindeki bir hastahane tedavisi ediliyor. İşte bu tutum sayesinde hiç aksamadan ham pancar şeker haline getirilebiliyor; pancar ekicileri buğday eken köylüye nazaran daha çok para kazanabiliyorlar.

Binlerce yıldan beri kağıncı gıcirtısından başka bir ses duyulmayan, tezek yığınlarından başka bir şey görünmeyen bu toprakların üstünde fabrika bacasını tütürebilmek takdire değer bir başarı olsa gerek. Bu mesele hakkında söylenen ve söylenebilecek çok söz var. Mesela bu tesisler rantabil midir,

değil midir? Fabrikalar hangi ilkelere göre kurulup işletilirlerse daha verimli olabilirler? Bunlara yatırılan sermaye daha faydalı ve kârlı işlerde kullanılamaz mı idi? Fabrikalar hangi ilkelere göre bulunup işletilirlerse daha verimli olabilirler? Kurulan fabrika ile beraber ortaya çıkan sosyal problemler nasıl çözümlenecektir?.. gibi sorular burada çalışan ve fabrika ile ilgisi bulunan kimselerin zihinlerini kurcalayan, hatta bazılarının uykularını kaçıran meseleler. Eser yaratılır da ortaya mesele çıkmaz olur? Çözümlemelerine gelince:

Bir memlekette üniversite böyle problemlere sırtını çevirirse; basın bu gibi meselelerle üstün körü ilgilenirse; çevredeki okullar bunlara hiç aşına çıkmazsa yolu kim gösterecek, kim aydınlatacak? İş kala kala vazifeli olarak buraya düşenlerin başlarına kalıyor. Onların da başka sıkıntıları var. Mesela fabrikaya mühendis bulunuyor, iyi yetişmiş teknisyen ve işçi bulunamıyor. Uzman doktorlar bulunuyor, fakat ebe, hasta bakıcı ve hemşire bulunamıyor. Fabrikanın temel unsuru olan işçi ve pancar ekicisi cahil mi cahil. Onlarla beraber çalışan mühendislerin, doktorların ne çektiklerini bir görseniz. Mesela Enginlere başvuran hastaların çoğu (hep kadınlar) ne hastalandığı günü biliyor, ne de hangi organı ağrıdığını söyleyebiliyor. Zavallılarda yıl, ay, gün, saat, hararet derecesi gibi kavramlar teşekkül etmemiş. İlaç diye bildikleri hocanın okuması, hocanın yazdığı muska, yatıra bez bağlama, adak, üfürük gibi şeyler. Bilhassa kadın hastalardan çoğunun göbeklerinin, memelerinin üstüne hocalar kargacık, burgacık yazılar yazmışlar; onlara modern tıbbın, doktorun aleyhinde türlü telkinlerde bulunarak zihinlerini allak bullak etmişler. Doğum, çocuk bakımı gibi insanoğlunun ölüm kalım meselelerini hurafelerle geçiştirme yollarını analara öyle öğretmişler ki kadın ölümü en tabii bir alın yazısı imiş gibi hiç ürkmeden karşılamaya alıştırılmış.

Enginler bu türlü olaylarla karşılaşa karşılaşa öyle bir hale gelmişler ki durmadan bu milleti okutmadan cahil bırakanlara, softaların ellerine teslim edenlere küfrediyorlar. Değil beş yıllık ilkokuldan, üç yıl süreli eğitimli okuldan çı-

kanların bile pek farklı olduklarını, hatta ilköğretim çarkından geçen çocuğa sahip analara bile birçok şeyleri anlatmak mümkün olabildiğini söylüyorlar. Engin:

- Batı uygarlığının, modern tıbbın nimetlerinden faydalanabilmenin temel şartı ilköğretime kavuşmuş olmak. Bir toplumda bu ilke gerçekleştirilmedikçe onun bireylerinin batılılar gibi olmaları asla mümkün değil. Ah ne yazık olmuş Köy Enstitüleri'ne, ilköğretim hamlesine, diyor. Bu işleri baltalayanlara lanetler yağıdırıyor.

Buraya kadar gelmişken biraz da şehirleri ve kasabaları göreyim, dedim. Amasya, Samsun, Havza'ya ve Merzifon'a gittim. Amasya durgun, hatta ölü denecek kadar ıssız bir il merkezi. Samsun sizinle beraber gördüğümüz gibi değil. Büyük ve modern bir limana kavuşmuş. Nüfusu hayli çoğalmış. Gecekondu mahalleleri şehrin etrafını sarmış, beş on tane de büyükçe bina yapılmış. Halk, çoğu işçiler, işsizler, aylaklar, küçük esnaf ve zanaat erbabı bir grup, yeni türeyen lüks otomobilli zenginler de ayrı bir bölük olmak üzere ikiye ayrılmış. Yollar yine eskisi çamurlu, tozlu, pis mi pis. Okullar on beş yıl önce nasılsa aynı durumda. Yalnız yeni model kolejlerden biri açılmış, varlıklı ailelerin çocuklarını bağrına basmış.

Yeni yapılan limanın dış görünüşü insanı heyecanlandırıyor! Fakat içinde şimdilik iki külüstür şileple beş on mavnadan başka bir şey görünmüyor. Rıhtım boyuna, Beşiktaş pazarı gibi bir pazar kurulmuştu. Pazara getirilen sebze ve meyvalar hayvan pisliği ve sidiğiyle cıvıklaşmış bir çamur deryasının içine serilmişti. Burada modern, büyük bir liman yaratılmış fakat Samsun lokantalarında balık bulup yiyebilmek bir mesele. İnsanlar denize küsmüş gibi yanyan bakıp geçiyorlar. Kısacası fabrika, liman, baraj yapmışız. Gelgelelim onlara hareket, can verecek zihniyeti, böyle bir zihniyete sahip dinamik, tabiatla çarpışmaktan zevk alan sosyal problemleri çözümlmeyi ülkü edinen insanları yetiştirmemişiz. Yetiştirmeye niyetimiz de yok gibi görünüyor. Kalkınma deyimiyle anlaşılmaya çalışılan işler yapılırken milli eğitim alanında bun-

lara tamamen zıt bir politika gtm. Orta dereceli okulların tümü retmensiz kalmış. İlkokul retmenleri sindirilmı maarif müdürleri, müfettişler, maarif memurları hırpalana hırpalana ahsiyetlerini yitirmıler, birer kukla haline gelmişler. Kitaplarında tasalanma, vaktinde tedbir almaya çalışma, meslektalarını koruma, hizmete teşvik etme diye bir şey kalmamış.

Dn bir köy retmeninin misafiri olarak Samsun ilelelerinden Havza'nın bir köyüne gittim, geceyi köylülerle sohbet ederek köyde geçirdim. Aman bu ıssız, ısksız köyde neler duydum, neler. Köylüler yle konulara parmak bastılar, öyle görüşler ortaya attılar ki onların bu derece uyanık bir hale gelmiş olmalarına atım kaldım. [...] Köylülerle konuşurken sözü geçim meselesine, köylere yaptırıldığı radyo ile ilan edilen yol ve emelere getirdim. 'Bunlardan memnunsunuzdur herhalde' dedim. Onlar birbirlerine bakarak gltler.

- Efendi! Bizim yoldan, emeden, yardımdan filan habermiz yok. Geimimize gelince dedelerimiz, babalarımız nasıl geinmilerse bizler de onlar gibi açlıktan ölmeden yaşayıp gidiyoruz ite. Devletten görüp göreceğimiz u okulla onun retmeni oldu, dediler.

Gece yarısına kadar süren bu konuşmalardan sonra köylüler daıldılar, retmenle babaa kaldık, dertletik. Son olaylar onu hayli sarsmı, retmen basında yer alan yazıların çoğundan haberli, bir kısmını kesip saklamı. Gözleri yaarak sizin '*Neticeye Bakalım*' başlıklı yazınızı okudu. Ve:

Hocam! Evimi, karımı, çocuklarımı gördünüz. Köylüleri dinlediniz. Şimdi size içimi dkeceim, diyerek sze baladı. Hatırda tutabildiim cmleri aynen size duyurmak isityorum. nce:

- Bizi niye köylerden toplayıp okuttunuz? Bıraksaydınız oban olarak kalsaydık. Yücel'in nesine gerekti köy çocuklarını adam etmeye çalışmak. Başka aydınların yaptıkları gibi vursaydı belimize tekme, kursaydı apartmanları sıra sıra. Şimdi rahat yaardı. Hem bize, hem de kendisine kt-

l k yaptı bu adam. Nedir bu yazdıkları Şimdi. Bizleri kanatları altına almaya çalışacağına yumruğunu tepemize indirse nerelere yükselmez. Öyle  abuk günün adamı olur ki. Bunun bir mühendis kadar da mı akly yok? Baksanıza dünkü yol mühendisine. Hem Yücel Baba onu tanır da. 1944'te beraber bizim enstitüye gelmişler, bizleri depremden evleri yıkılan köylülere ev yaparken teftiş etmişlerdi. Görmüyor mu o zaman önünde dört büklüm olarak yerlere kadar eğilen sabık nafıa müdürünün bugünkü durumunu. Yücel'in tuttuğu yol olsa olsa kendisine (20.000)  ğretmenin gönlünü, çoluk çocuğunun hayır duasını kazandırır. Bir de günü gelince köy okullarının önüne heykelinin dikilmesine yarar, dedi. Kendini tutamadı ağlamaya başladı. Sonra:

- On bir yıldan beri arayıp soran, buraya kadar zahmet edip gelen, dertlerime ortak çıkan  lk m  yeniden alevlendiren tek insan siz oldunuz. Hangi şartlar içinde nasıl çalıştığı mı gördünüz. Niye bu köylerde bizlerden başka insanlar durmamış? Bu işiksız, karanlık, ıssız, dert kaynağı olan yerlerde her meşakkate katlanarak duruyorsak; köy çocuklarını biten, pireden, hastalıktan kurtarıp adam etmeye uğraşıyorsak; orduya okur-yazar erler yolluyorsak; köylümüzü aydınlatmak için  ırpınıryorsak kötülük m  ediyoruz bu millete? Bizleri  obanlıktan kurtarıp bu hale getirenler sizlersiniz. Bizler her türlü şartlar içinde bu vazifelerimizi yapmaya ölünceye kadar devam edeceğiz. Bu toprakların üstünde okuma yazma bilmeyen tek yurttaş bırakmayacağız. Önderimiz koca Yücel'le beraberiz. Onu nasıl yıkamadılarsa eserini de, eserinin koruyucuları olan bizleri de hiç bir kuvvet yıkamayacaktır. Bu sözlerimi görünce kendisine duyur, ellerini öptüğümü söyle; g nl  rahat olsun, dedi. Bu vazifeyi yapıyorum. Bir köy öğretmeninin duygularını size olduğu gibi naklediyorum. Marmara'nın güzelliklerini eme eme dinlenmeye çalıştığınız bir sırada sizi uzun mektubumla başka bir dünyaya çekmek isteyişim bilmem doğru olmuş mudur?

Ayın    nde Ankara'ya döndük. D n Dursunoğlu'nu gördüm. Sizi sordu? Yazılarınızdan söz açtı. Öğretmenlerin

bunları okuyup okumadıklarını sordu. Size yazdıklarımın bir kısmını ona da anlattım. Beni dinledikten sonra:

- Hakkıcağım! İçim serinledi, fikir söndürölmeyecek, dedi.

Anadolu'da özlü, iç açıcı, sözler duyarak, gelecek günlere ait ümitlerimi zenginleştiren tablolar görerek Ankara'ya döndüm. Hamur yoğrulabilirse memleket çok güzel şeylere kavuşacak. Milletin %80'ini teşkil eden köylü yoksulluğuna, dertlerine, geriliğine rağmen kaya gibi bir etki yapıyor insana. Köylünün içinden gelen onunla kader birliği yapmakta olan öğretmenler, birer ölkü eri olarak köylerini bekliyorlar. Onlara seslenmesini bilenler bunların kalplerini fetih edebiliyorlar. Sizi binlerce ölküerinin kalplerine yerleşmiş olarak görmek beni çok duygulandırdı.

Evcek Yücellere esenlik dilemekteyiz.

Enginler ellerinizi öpüyorlar.

Öz anam kadar sevdiğim, saydığım annenize uzun ömürler dileyerek ellerinden, sizin de hasretle çok çok gözlerinizden öperim.

H. Tonguç

Ekler

Talip Apaydın

1926 yılında Ankara Polatlı Ömerler köyünde doğdu. 1943'te Çifteler Köy Enstitüsü'nü, 1946'da Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü bitirdi. Eğitimini Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nde tamamladı. Çeşitli il ve ilçelerde müzik öğretmenliği yaptı.

Toprağa Basınca, Doğan Kardeş Çocuk Romanları Armağanı'nı, *Yapılar Yapılırken* ve *Otobüs Yazısı* adlı radyo oyunları da TRT Radyo Oyunları Başarı Ödülü'nü kazandı.

Apaydın ayrıca 1970 Madaralı Roman Ödülü, 1993 Orhan Kemal Roman Ödülü sahibidir. Köyden gelen bir yazar olarak Talip Apaydın, Türk Kurtuluş Savaşı'nı konu edinen *Toz Duman İçinde* ve *Vatan Dediler* ile 1920'li yıllar Türkiye'si'ni irdeleyen *Köylüler*'de savaş öncesi ve sonrası Anadolu köylüsünün dramını ve devletle ilişkilerini roman gerçeği içinde yalın bir dille anlatır. 1956'dan 1995'e dek 28 kitap yayımlamıştır.

Şiir: *Susuzluk* (1956). Öyküleri: *Ateş Düşünce* (1967), *Öte Yakadaki Cennet* (1972), *Kocataş* (1974), *O Güzel İnsanlar* (1978), *Yolun Kıyısındaki Adam* (1979), *Duvar Yazıları* (1981), *Kökten Ankaralı* (1982), *Hendek Başı* (1984), *Hem Uzak Hem Yakın* (1985). Romanları: *Sarı Traktör* (1958), *Yarbükü* (1959), *Emmioğlu* (1961), *Ortakçılar* (1964), *Toprağa Basınca* (1966), *Define* (1972), *Yoz Davar* (1973), *Toz Duman İçinde* (1974), *Ortakçının Oğlu* (1974), *Tütün Yorgunun* (1975), *Kente İndi İdris* (1981), *Vatan De-*

diler (1981), Köylüler (1991). Anıları: Bozkırda Günler (1952), Karanlığın Kuvveti -Köy Enstitüsü Yılları (1967), Akan Sulara Karşı (1985). Oyun: Bir Yol (1966). Deneme: Bilgiden Bilince Eğitim (1995)

Melih Esen Aslaner

Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü'nde okudu. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü'nden mezun oldu. Gazi Osman Paşa Lisesi'nde İngilizce öğretmenliği yaptı.

Mehmet Başaran

Mehmet Başaran,1926 yılında Kırklareli ili Lüleburgaz ilçesi Ceylanköy'de doğdu. Kepirtepe Köy Enstitüsü'nü (1943) ve Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü bitirdi (1946). Askerliğini yaparken Yedeksubay Okulu'ndan çavuşa çıkarıldı. Köy enstitüsü öğretmenliği, gezici başöğretmenlik, ilkokul öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği yaptı.

Öğretmenlik ve yazarlığı uzun yıllar bir arada sürdüren Başaran, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) ve Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) Yönetim Kurulu Üyeliklerinde de bulundu. Şiir, çocuk edebiyatı, roman dallarında bol ürün vermiş bir yazarımız olan Başaran, başta TRT Başarı Ödülü (1970) ve Orhan Kemal Roman Armağanı (1979) olmak üzere pek çok ödüle değer görülmüştür.

Köy Edebiyatı hareketinin şiirdeki önde gelen temsilcilerinden biri oldu. İlk şiiri Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayımlandı. Adam Sanat, Gösteri, Kıyı, Varlık, Yansıma, Yazko Edebiyat, Yeditepe, Yeni Biçem, Yeni Ufuklar, Yücel gibi dergilerde şiirleri yayımlandı.

Çeşitli ansiklopedilerde çalışan Başaran'ın, 1953-90 arasında 14 kitabı yayımlanmıştır:

Ahlat Ağacı (1953), Nisan Haritası (1960), Aç Harmanı (1962), Zeytin Ülkesi (1964), Sürgünler (1970), Mehmetçik Mehmet (1978), Elif Diye Bir Türkü (1976), Çarışımı Yitir-

diğim Tarla (1955), *Tonguç Yolu* (1974), *Giz Kokan Suskunluk* (1991), *Sabahattin Eyüboğlu ve Köy Enstitüleri* (1990), *Gök Ekin* (1975), *Meşe Seli* (1982), *Sis Dağının Başında Borana Bak Borana* (1990)

Fakir Baykurt

1929'da Burdur-Yeşilova'nın Akçaköy'ünde doğdu. İlkokulu köyünde okudu. Gönen Köy Enstitüsü'nü 1948'de bitirdi. Beş yıl köy öğretmenliği yaptıktan sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'nde eğitimini sürdürdü, 1955'te mezun oldu. Sivas, Hafik, Şavşat'ta ortaokul öğretmeni olarak çalıştı. 1957'de yedek subay olarak askerliğini yaptı. Dönüşte Şavşat'a, sonra Ankara'ya atandı. İlköğretim müfettişi oldu.

Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) ve Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) Genel Başkanı iken sıkıyönetimce tutuklandı. Uzun süre askeri mahkemede yargılanıp, aklandı. 1979'da Almanya'nın Duisburg şehrine yerleşti ve 20 yıl yaşadığı semtteki bir meydana adı verildi. 11 Ekim 1999'da öldü.

Baykurt, başta *Yılanların Öcü* olmak üzere, geride 11 roman, 13 öykü kitabı, 6 çocuk kitabı, 1 şiir kitabı ve başka türlerde dört kitap bırakmış; eserleriyle Türkiye ve Almanya'da on bir ödül kazanmıştır.

Romanları: *Yılanların Öcü* (1954), *Irazcanın Dirliği* (1961), *Onuncu Köy* (1961), *Amerikan Sargısı* (1967), *Tırpan* (1970), *Köygöçüren* (1973), *Kara Ahmet Destanı* (1977), *Yayla* (1977), *Yüksek Fırımlar* (1983), *Koca Ren* (1986), *Yarım Ekmek* (1997). Öyküleri: *Çilli* (1955), *Efendilik Savaşı* (1959), *Karın Ağrısı* (1961), *Cüce Muhammet* (1964), *Anadolu Garajı* (1970), *On Binlerce Kağnı* (1971), *Can Parası* (1973), *İçerdeki Oğul* (1974), *Sınırdaki Ölü* (1975), *Gece Vardiyası* (1982), *Duisbug Treni* (1986), *Bizim İnce Kızlar* (1992), *Dikenli Tel* (1998). Toplum- Eğitim: *Efkar Tepesi* (1960), *Şamaroğlanları* (1976). Halk Öyküleri: *Kerem ile Aslı* (1974), *Kale Kale* (1978). Çocuk Kitapları:

Topal Arkadaş (1980), *Yandım Ali* (1980), *Sakarca* (1980), *Sarı Köpek* (1980), *Dünya Güzeli* (1985), *Saka Kuşları* (1985). Şiir: *Bir Uzun Yol* (1989)

Ödülleri:

1958 Yunus Nadi Roman Ödülü (*Yılanların Öcü*)

1970 TRT Roman Ödülü (*Tırpan*)

1970 TRT Öykü Ödülü (*Smırdaki Ölü*)

1971 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü (*Tırpan*)

1974 Sait Faik Hikâye Armağanı (*Can Parası*)

1978 Orhan Kemal Roman Armağanı (*Kara Ahmet Destanı*)

1979 Tiyatro 79 Dergisi'nin Yılın Oyunu Ödülü (*Sakarca*)

1980 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü (*Tırpan*)

1984 Berlin Senatosu Çocuk Yazını Ödülü (*Barış Çöreği*)

1985 Alman Endüstri Birliği (BDI) Yazın Ödülü (*Gece Vardiyası*)

1998 Sedat Simavi Roman Ödülü (*Yarım Ekmek*)

Mehmet Misbah Demiray

Elbistan Ortaokulu'nun müdürü ve beden eğitimi öğretmeni-ydi. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nde memur olarak çalıştı.

Mehmet Emiralioğlu

1925 yılında, Toroslar'da, Darboğaz'da doğdu. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nü, Devlet İstatistik Enstitüsü Araştırma Uzmanlığı Eğitim Merkezi'ni bitirdi. UNICEF bursu ile yurtdışında Tarım Eğitimi Semineri'ne katıldı. Öğretmenlik, müfettişlik, Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi ve Bölge Okulları şubelerinin kurucu müdürlüğünü yaptı. Meslek dernek ve sendikalarında yöneticilik ve genel başkanlıklarda bulundu.

Bekçi adında bir gazete yayımladı. Yayımlanmış kitapları ve pek çok yazıları vardır. Birleşmiş Milletler Türk Derneği'nde Yönetim Müdürü olarak çalıştı. Dokuz kitabı yayımlandı.

Türk Epopeçiliği (1956), *Kıbrıs Şiirleri Antolojisi* (1956), *Türkiye'de Cumhuriyet Gençliği ve Amerika'da Gençler Cumhuriyeti* (1962), *16 Mart'tan Doğdu 17 Nisan* (Ankara 1962), *Köy Eğitimi ve Köy Öğretmenliği* (1966), *Mustafa Necati* (1967), *Hasan-Âli Yücel* (1967), *Öğretmen Özlük ve Meslek Sorunları* (1975), *Keçiören Belediyesi 1990 Çalışma Programı* (1990)

Cahit Ertem

Çifteler Köy Enstitüsü'nü 1942'de bitirdi. Hasanoglan Yüksek Köy Enstitüsü Maden İşleri Bölümü 1945 çıkışlı. Enstitü öğretmenliği ve gezici başöğretmenlik yaptı. Kütahya-Şaphane M. Okulu başöğretmeni iken Kütahya'ya Halk Eğitim Müdürü olarak atandı.

Bahattin Fırtına

1928'de Edremit'e bağlı Tahtaköy'de (şimdiki adı Çamlıbel) doğdu. İlköğreniminin ilk üç yılını kendi köyünde okudu, sonraki iki yılı yatılı, Güre köyünde tamamladı. 1945'te Savaştepe Köy Enstitüsü'nü bitirdi. 1959'da İstanbul Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi. 1961'de Paris Shape-Village'daki NATO Uluslararası Okul Öğretmenliği'ne atandı. Nazım Hikmet'le görüştü diye izinli geldiği Türkiye'den çıkışı yasaklandı. İlk ve ortaöğretim okullarında çalıştı. Lise müdürlüğü yaptı. 1980'de emekli oldu. Öğretmen örgütçülerindendir.

Yerel gazetelerde, *Gerçek Sanat'ta*, *Tarih ve Toplum'da*, *Cumhuriyet* gazetesinde yazdı. İki kitabı ve üçü ortak olmak üzere yedi çevirisi yayımlandı.

Kitapları: *Aydınlanma Savaşımı* (1999), *Bilge İnsan, Sıtkı Akay* (2002). Çevirileri: *Sovyetler Birliği'nde Sendikacılık*

(1967), *Kuşların Zaferi* (1964), *Tavşanla Kirpi* (1964), *Altın Yağmuru* (1964). İsa Öztürk'le birlikte çevirileri: *Büyük Kaşifler*, Marcel Griole (1962); *Engels'e Göre Tabiat Diyalektiği*, Goerges Cogniot (1967); *Kızların Eğitimi*, Fenelon (1967).

Hasan Gülel

İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü ve Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü Madencilik Bölümü'nü bitirdi. Daha öğrenciyken Dicle Köy Enstitüsü elektrik santralini kurdu. Askerlik dönüşü Antalya Aksu Köy Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. Antalya Valisi Hüseyin Özcan'la *Saklıkent*'i kurdular. Antalya Belediyesi Teknik İşler sorumlusu oldu. Karaya oturan bir gemiyi yerinden oynatabilecek kadar hünerli olan Hasan Gülel, sorun çözmedeki becerisinden ötürü Penisilin Hasan diye anılırdı.

Rauf İnan

1905'te Bingöl'ün Genç ilçesinde doğdu. İstanbul Erkek Muallim Mektebi'ni bitirdi. 1925-28 arasında Kayseri Öksüz Yurdu'nda öğretmenlik yaptı. 1928-31'de Viyana'da pedagoji öğrenimi gördü. İlköğretim Müfettişliği, İzmir Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı, Manisa Milli Eğitim Müdürlüğü yaptı. 1938'de Manisa-Horozköy Eğitim Kursu'nun, 1940-45'te Çifteler Köy Enstitüsü'nün müdürü oldu. 1945-47 arasında Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde öğretmenlik ve müdürlük yaptı. 1961'de Kurucu Meclis'te görev aldı. Halkevlerinde, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda da çalıştı. 29 Şubat 1996'da hayata veda etti. Yayımlanmış sekiz kitabı vardır.

Bir Ömrün Öyküsü I (1986), *Bir Ömrün Öyküsü II* (1988), *Köy Enstitüleri ve Sonrası* (1988), *Sınıfla Çocuğa Göre Mektep* (1932), Karl Linke'den *Serbest Tahrir* (1936), *Çocuğa Göre Okulda Eğitim ve Erdirim* (1952), *Orta Avru-*

pa'da Gelişmenin ve Demokrasinin Temeli Eğitim (1971),
Bir Üstün Adam: Rüştü Uzel (1976).

Remzi İnanç

1935'te Diyarbakır'da doğan Remzi İnanç aynı kentte ilk ve ortaöğrenimini tamamladı. 1954 - 1955 ders yılında Ankara Hukuk Fakültesine yazıldı.

1955 - 1960 arasında yarı resmi bir kurumda çalışırken, çeşitli gazete ve dergilerde yazar ve yönetici olarak görev yaptı. 1960 - 1962 arasında Nevşehir'in Avcılar (şimdi Göreme) köyünde yedek subay öğretmen olarak bulundu. Ankara'da, Kültür Dernekleri Genel Merkezi'nde yayın şefi olarak çalıştı. Toplum (1964) ve Memleket (1967) Yayınevlerini kurdu. Remzi İnanç, bugüne dek 100'den çok kitap yayınladı.

Çeşitli dergilerde yöneticilik yapan Remzi İnanç'ın kendi adına çıkardığı (1964-1965; 12 sayı) aylık *Toplum Dergisi* de vardır. *Adle* (Toplum Y. 1965) *Şey* (De Y. 1985) öykü kitapları ile *Gün Gördüm - Yüzler Gördüm* (Papirüs Y. 1998) anı-portre-yazılar toplamı ve Behrengi'nin üç masalı (İranlı bir arkadaşla ortak çeviri. Toplum Y. 1977) kitaplaşan çalışmalarıdır.

M. Hayri İnci

Yozgat, Kuşçu köyünde doğdu. 1944'te Pazarören Köy Enstitüsü'nün ilk mezunlarından oldu. Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü kapatılınca, Teknik Öğretmen Okulu öğrencisi oldu (3.C. No: 716). Yozgat-Sarayköyü'nde başöğretmenlik yaptı.

Enver Kartekin

İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Bölümü fakülte sekreteri-ydi. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda tarih öğre-

menliği, Akpınar Köy Enstitüsü'nde müdürlük görevlerinde bulunmuştu.

İbrahim Kuyumcu

1928 Ordu'nun Uzunisa köyünde doğdu. 1942'de ilkokulu köyünde bitirdi. Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nden mezun oldu. 1946 Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü kapatılınca, 1947'de Ankara Tarım Alet ve Makineleri Yüksek Uzmanlık Okulu'na geçti. İlkokullarda, Sanat Enstitüleri'nde öğretmenlik yaptı. T B-DER kurucularındandır.

 lk , Pazar Postası, Forum, Güney,  ağrı, Yeni Ufuklar, İmece, Köy ve Eğitim, Ant, Türk Solu, Y n, T B-DER,  nc , Yeni Tanın, Yeni Gün, Ulus, Barış, Yeni Ortam dergi ve gazetelerinde yazıları yayımlandı. Yayımlanmış iki kitabı vardır: *Bir Avuç Toprak İçin* (1960), *Türkiye'de Toprak Sorunu Süreci* (1976).

Kadir Mert

Cılavuz Köy Enstitüsü'nde başladığı eğitimine Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde bitirdi. Sürmene'de köy  ğretmenliği yaptı.

Mehmet  zg rel

1920'de Bulgaristan'ın şumnu şehrinde doğdu. İlkokulu şumnu'da bitirdi. Ortaokulu ve  ğretmen okulunu İstanbul'da, Eğitim Enstitüsü'n  Balıkesir'de okudu. Sarıkamış'ta ilkokul, Oltu, Yatağan, Uzunköprü'de ortaokul  ğretmenliği yaptı. Uzunköprü Gazi Turhan Bey Ortaokulu'ndan emekli oldu. Uzunköprü'ye yerleşti.

Mehmet  zg cl 

1929 Balıkesir'de doğdu. 1946 Savaştepe Köy Enstitüsü'nü bitirdi. İlkokul  ğretmenliklerinde bulundu. T S döneminde

öğretmen örgütçülüğüne emeği geçti. Ören'e Öğretmen Kooperatifi'ni kurdu, geliştirdi ve yönetti.

Bekir Semerci

1921'de Hadim'in Kalınağı köyünde doğdu. Çifteler Köy Enstitüsü ve Hasanoglan Yüksek Köy Enstitüsü Ziraat İşletme Ekonomisi Bölümü'nü bitirdi. Arifiye Köy Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. 1961'de Konya Öğretmenler Derneği adına arkadaşlarıyla *Ekin* dergisini çıkardı. 1963-1965 arasında Manisa Halk Eğitim ve Sümbüllü Planlama Başkanlıklarında çalıştı. Köy kalkınması ve planlama çalışmaları için İsrail'e gönderildi. Manisa köylüleriyle 'pilot köy' çalışmalarını yaptı. Geçtiğimiz yıllarda öldü. Yayımlanmış bir kitabı vardır: *Türkiye'de İleri Atılımlar ve Köy Enstitüleri* (1989).

Mustafa Şanlı

1933'te (ya da 1930'da) Antalya'nın Başköy'ünde doğdu. İlkokulu Korkuteli'nde okudu. 1950'de Aksu Köy Enstitüsü'nü bitirdi. Köy öğretmenliklerinde bulundu. 1954'te Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. TÖS kurucularındandır. Akdeniz Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği kurucu ve yöneticilerinden. Antalya'da yaşıyor.

Vatan, Cumhuriyet, Yön, Kim, İmece, Demet, Kırkgöz, Sesimiz, Hakimiyet, Ulus, Kök gibi dergi ve gazetelerde yazıları yayımlandı.

Şinasi Tamer

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nü bitirdi. Malatya Akçadağ ve Sivas Yıldızeli Köy Enstitüsü Müdürlüğü yaptı. 1942-46 arasında Sarıyer Ortaokulu müdürüydü. İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi Sekreteri oldu.

Hüsnü Tekin

Hasanoğlu Köy Enstitüsü mezunu. Daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, Çankırı merkez köy öğretmenliği ve lise-lerde resim öğretmenliği yaptı. Hayatta değil.

Neşet Tınaztepe

1958'de Çifteler Köy Enstitüsü'nü bitirdi. Krom Madeni İlkokulu başöğretmeni oldu. Eskişehir'de yaşıyor. Gazete çıkarıyor.

İsmail Hakkı Tonguç

1893'te Bulgaristan'ın Silistre ili, Torakan ilçesi, Tataratmaca köyünde dünyaya geldi. İlkokulu köyünde, Rüштиye'yi Silistre'de okudu. 1914'te Kastamonu Öğretmen Okulu'na parasız yatılı girdi, 1916'dan sonra İstanbul Öğretmen Okulu'nda okudu ve 1918'de mezun oldu (Bu sırada adına Hakkı eklendi). 1918 Eylül-1919 Nisan arasında Almanya'da, Etlinger Öğretmen Okulu'nda Türkler için düzenlenmiş bir seminere katıldı. 1919 sonunda Eskişehir Öğretmen Okulu resimelişi ve beden eğitimi öğretmenliğine atandı 1921-1922'de Almanya'da Karlsruhe Güzel Sanatlar Okulu ve Beden Eğitimi Enstitüsü'ne devam etti. 1922'den sonra Konya Öğretmen Okulu ve Lisesi resim elışı ve beden eğitimi öğretmeni oldu.

1924'de Ankara'ya, oradan Adana Öğretmen Okulu resim ve elışı öğretmenliğine ve Maarif Vekaleti Levazım ve Ders Aletleri Müzesi Müdürlüğü'ne atandı. 1934-35'te Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne, 1935 Ağustos-1940 Ocak arasında M.E.B. İlk Öğretim Genel Müdürlüğü'ne vekalet etti. 1 Şubat 1940'ta ilk Öğretim Genel Müdürlüğü'ne asaleten atandı. Eylül 1946'da Talim Terbiye Kurulu üyesi oldu. 1949'da Ankara Atatürk Lisesi resim elışı öğretmenliğine ta-

yin edildi. 1954'te emekli oldu, 23 Haziran 1960'ta hayata veda etti. Eğitim konusunda yayımlanmış on iki kitabı ve biri ortak olmak üzere üç çevirisi vardır:

Elişi Rehberi (1927), *Muallim Yıllığı* (1929), *İlk-Orta ve Muallim Mekteplerinde Resim, Elişi ve Sanat Terbiyesi* (1932), *İş ve Meslek Terbiyesi* (1933)–ikinci baskısı: *İş ve Meslek Eğitimi* (1974), *Almanya Maarifi* -Reşat Şemsettin (Sirer) ile- (1934), *Köyde Eğitim İlkokulu Öğretmen Kılavuzu* (1938), *Canlandırılacak Köy* (1939)–ikinci baskısı: *Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy* (1947), *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü* (1952), *Pestalozzi Çocuklar Köyü* (1960), *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları* (1976). Çevirileri: *Mürebbinin Ruhu*, *Muallim Yetiştirme Meselesi*, *Pestalozzi ve Devrim* (F. Gündüz Alp ve Rauf İnan'la birlikte).

Ramazan Vural

1911'de Uşak'ın Banaz ilçesi Susuz köyünde doğdu. 1941 Savaştepe Köy Enstitüsü Eğitim Kursu'nu bitirdi. Doğduğu köyde çalışmaya başladı. 1945 Gedikler köyünde, daha sonraları da Banaz ilçesinin Kızılhan, Burhaniye ve Kozviran köylerinde çalıştı. Ne yazık ki emeklilik hakkı süresini dolduramadan 1965'te aramızdan ayrıldı.

Fakı Yürük

Emirdağ Ağılı köyünde doğdu. Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü'nde okudu. Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nü bitirdi.

Album

*Eğitim tarihimizde, kısa ömürlerine
rağmen büyük iz bırakan ve üzerinde en
çok konuşulan kurumlardan biri:
Köy Enstitüleri.*

*Bakanlığı döneminde, 17 Nisan 1940'ta
çıkan kanunla Köy Enstitülerinin
kurulmasını sağlayan bir eğitimci:
Hasan Âli Yücel.*

*Yücel, 1938-46 arasındaki
Milli Eğitim Bakanlığı döneminde
Köy Enstitüleri'nin yanı sıra,
iz bırakan pek çok başka esere ve
uygulamaya da imza atmıştı:*

*I. Neşriyat Kongresi,
ilk Milli Eğitim Şûrası,
Doğu ve Batı Klasiklerinin
çevirileri, İslam ve Türk
Ansiklopedilerinin yayına başlanması,
Ankara Devlet Konservatuvary'nun
kuruluşu, Yücel'in damgasını taşıyan
projelerin sadece bir bölümüdür.*

*Bu derleme, Yücel'in bakanlıktan
ayrılmasından sonra, Enstitülerle ilgili
ona yollanmış mektuplardan oluşuyor:*

*Dönemin bürokratlarından
Enstitü mezunları, öğretmenleri ya da
yöneticilerine; Tonguç'tan Başaran'a;
Fakir Baykurt'tan Talip Apaydın'a
pek çok imzadan mektuplar...*

9 789944 880749

12 TL